

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

Освітньо-професійна програма	«Туризм»
Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 «Туризм»

Форма навчання: *дистанційна*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

«Аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг»

Здобувача: Єлісєєвої Олександрі Олександрівни

Науковий керівник: к.е.н, доцент, доцент кафедри
регіоналістики і туризму Шевчук О.В.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор економічних наук, професор, академік НАН
України, Данилишин Богдан Михайлович

Київ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма	«Туризм»
Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 «Туризм»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи
(гарант) освітньо-професійної
програми
Шевчук О.В.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
Данилишин Б.М.

29 січня 2025р.

29 січня 2025р

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Єлісєєвої Олександрі Олександрівни

Дистанційної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "29"січня 2025р .№ 79 ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: ринку медичного туризму України, з використанням офіційної статистики, аналітичних звітів, а також публікацій провідних вітчизняних і зарубіжних науковців

План кваліфікаційної бакалаврської роботи:

Розділ 1: Теоретико-методичні засади дослідження попиту на ринку медичних туристичних послуг

Розділ 2: Аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг в Україні

Розділ 3: Шляхи стимулювання та прогнозування попиту на медичні туристичні послуги

Об'єкт дослідження:	медичний туризм як сегмент туристичної індустрії, його розвиток та особливості функціонування в контексті сучасного ринку туристичних послуг.
Предмет дослідження:	попит на медичні туристичні послуги, чинники, що його формують, методичні підходи до його оцінки, а також стратегії стимулювання та прогнозування розвитку ринку медичного туризму в Україні.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг та визначення основних чинників, що впливають на вибір пацієнтів, з метою розробки практичних рекомендацій щодо розвитку цього сегмента в Україні.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	1.Проаналізувати сутність, особливості та класифікацію медичного туризму.
	2. Дослідити основні теоретичні підходи до аналізу попиту
	3. Систематизувати методичні підходи до оцінки попиту.
У розділі 2	1.Розглянути загальну характеристику ринку медичного туризму: міжнародний та національний аспекти
	2.Проаналізувати фактори, що впливають на попит у медичному туризмі.
	3.Оцінити динаміку та структуру попиту на медичні туристичні послуги в Україні.
У розділі 3	1.Дослідити перспективи розвитку ринку медичного туризму в Україні та механізми підвищення його привабливості.
	2.Розглянути інноваційні підходи та стратегії просування медичних туристичних послуг.
	3.Розробити рекомендації щодо стимулювання попиту та вдосконалення стратегій просування медичних туристичних послуг на українському ринку, з урахуванням світових тенденцій та інноваційних підходів.

**Завдання підготував
науковий керівник**

Шевчук О.В.

«29» січня 2025р.

**Завдання одержав
здобувач**

Єлісєєва О.О.

«29» січня 2025р.

Реферат

Кваліфікаційна робота містить 79 сторінок, 10 таблиць, 2 рисунки, список використаних джерел з 46 найменувань, додатки.

«Аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг»

Об'єктом дослідження виступає медичний туризм як сегмент туристичної індустрії, зокрема його розвиток та особливості функціонування в умовах сучасного ринку туристичних послуг.

Предметом дослідження є попит на медичні туристичні послуги, чинники, що його формують, методичні підходи до оцінки попиту, а також стратегії стимулювання та прогнозування розвитку ринку медичного туризму в Україні.

Метою роботи є аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг та визначення основних чинників, що впливають на вибір пацієнтів, з подальшим формуванням практичних рекомендацій для ефективного розвитку цього сегмента в Україні.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

1. Проаналізувати сутність, особливості та класифікацію медичного туризму.
2. Дослідити основні теоретичні підходи до аналізу попиту.
3. Систематизувати методичні підходи до оцінки попиту.
4. Оцінити динаміку та структуру попиту на медичні туристичні послуги в Україні.
5. Розробити рекомендації щодо стимулювання попиту та вдосконалення стратегій просування медичних туристичних послуг на українському ринку, з урахуванням світових тенденцій та інноваційних підходів.

Методологічну базу дослідження склали методи порівняльного аналізу, системного підходу, статистичної обробки даних, графічного моделювання, прогнозування та експертних оцінок.

Практичне значення роботи полягає у розробці рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності українських медичних закладів і ефективного залучення іноземних пацієнтів через адаптацію маркетингових стратегій до умов глобального ринку. Отримані результати можуть бути використані підприємствами туристичної та медичної індустрії, органами державного управління, а також бізнес-структурами, зацікавленими у розвитку медичного туризму в Україні.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2025. Рік захисту роботи 2025.

Ключові слова: медичний туризм, попит, туристичні послуги, маркетинг, стимулювання попиту, стратегія просування, конкурентоспроможність, прогнозування.

Відгук
про кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача
навчально-наукового інституту /факультету маркетингу
освітньо-професійної програми «Туризм»
Єлісеєвої Олександри Олександрівни

на тему «Аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг»

1. Актуальність теми:

Обрана тема є надзвичайно актуальною в умовах постпандемічного та воєнного періоду, коли глобальні й регіональні ринки медичного туризму зазнали істотних трансформацій. Україна, попри складну ситуацію, має потенціал для відновлення цієї сфери. Аналіз попиту на медичні туристичні послуги дозволяє краще зрозуміти потреби іноземних пацієнтів, змінити підходи до просування послуг та ефективно планувати розвиток галузі в нових умовах.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи:

- Виважена структура дослідження та логічна побудова розділів;
- Комплексне висвітлення сучасного стану та динаміки медичного туризму в Україні;
- Використання актуальних статистичних даних, у тому числі міжнародного характеру;
- Чітке виділення сегментів попиту з глибоким обґрунтуванням вибору методів дослідження;
- Здатність здобувача критично аналізувати тенденції ринку та адаптувати зарубіжний досвід до українських реалій.

3. Наявність самостійних розробок автора:

У роботі чітко простежується самостійність здобувача у формуванні логіки аналізу, структуризації факторів, що впливають на попит, а також у розробці пропозицій щодо удосконалення механізмів стимулювання іноземного попиту на українські медичні послуги. Є авторські висновки щодо доцільності створення інформаційно-консультаційної платформи та розвитку кластерного підходу в регіонах.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:

Робота має прикладне значення для практиків сфери медичного туризму, маркетингових агентств, клінік та державних органів. Рекомендації можуть використовуватись для покращення позиціонування українських медичних послуг на міжнародному ринку, розробки цільових маркетингових стратегій та залучення інвестицій.

5. Наявність недоліків:

- До недоліків роботи можна віднести:
- у роботі варто було б усі аналітичні дослідження проводити за даними мінімум 3 останніх років;
 - потребу в глибшому аналізі змін попиту з боку внутрішнього медичного туризму в умовах воєнного стану;
 - обмежене порівняння з провідними країнами-конкурентами у сфері медичного туризму;
 - не до кінця розкрито роль державної політики як стимулу для розвитку цієї галузі.

6. **Загальна оцінка** кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Робота відповідає вимогам та рекомендується до захисту перед ЕК з оцінкою 54 бали.

Науковий керівник, к.е.н., доц.: _____

Шевчук О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОПИТУ НА РИНКУ МЕДИЧНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ.....	7
1.1. Медичний туризм як сегмент туристичної індустрії: поняття, особливості та класифікація.....	7
1.2. Основні теоретичні підходи до аналізу попиту на медичні туристичні послуги.....	17
1.3. Методичні підходи до оцінки попиту на ринку медичного туризму.....	21
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОПИТУ НА РИНКУ МЕДИЧНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ в Україні.....	28
2.1. Загальна характеристика ринку медичного туризму: міжнародний та національний аспекти.....	28
2.2. Аналіз факторів, що впливають на попит у медичному туризмі.....	38
2.3. Динаміка та структура попиту на медичні туристичні послуги в Україні: статистичні та маркетингові дослідження.....	45
2.4. Особливості споживчої поведінки та переваг клієнтів у сфері медичного туризму.....	53
Висновки до розділу 2.....	59
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОПИТУ НА МЕДИЧНІ ТУРИСТИЧНІ ПОСЛУГИ.....	62
3.1. Перспективи розвитку ринку медичного туризму в Україні та механізми підвищення його привабливості.....	62
3.2. Інноваційні підходи та стратегії просування медичних туристичних послуг.....	66
3.3. Прогнозування попиту на ринку медичного туризму: моделі та сценарії розвитку.....	70
Висновки до розділу 3.....	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. Медичний туризм є одним із найдинамічніших сегментів світової туристичної індустрії, що поєднує сферу охорони здоров'я з подорожами. Зростання попиту на медичні послуги за кордоном зумовлене низкою чинників: високою вартістю лікування у рідній країні, потребою у спеціалізованих процедурах, які не завжди доступні локально, а також прагненням отримати якісну медичну допомогу у поєднанні з комфортним перебуванням за кордоном. У зв'язку з цим медичний туризм став важливим елементом міжнародного ринку медичних послуг, що активно розвивається, залучаючи значні інвестиції та стимулюючи розвиток туристичної інфраструктури.

В Україні медичний туризм має значний потенціал розвитку завдяки конкурентоспроможності місцевих медичних закладів, високій якості послуг у сфері стоматології, репродуктивної медицини, кардіології та реабілітації. Водночас недостатня система просування медичних послуг на міжнародному рівні, відсутність державної підтримки та низька впізнаваність бренду країни як дестинації для медичного туризму стримують його зростання. Саме тому дослідження попиту на ринку медичних туристичних послуг є актуальним для формування ефективної стратегії розвитку цього напрямку в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика медичного туризму активно досліджується у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, у роботах Мальської М.П. та Бордуна О.Ю. розглядається сутність медичного туризму, його класифікація, головні аспекти функціонування та перспективи розвитку. О. Коваль аналізує сучасні тенденції ринку медичного туризму та визначає основні мотиви пацієнтів, які обирають лікування за

кордоном. Особливості формування регіональних ринків медичного туризму в Україні досліджуються у роботі В.С. Малімон, де розглядаються регіональні відмінності та фактори, що впливають на залучення пацієнтів до українських медичних закладів. Е.О. Гапонова аналізує проблеми ринку медичних послуг в Україні, зокрема дисбаланс між попитом та пропозицією, проблеми регулювання та інвестиційні виклики.

Юридичні аспекти функціонування медичного туризму в контексті євроінтеграції розглядає Є.С. Гнедик, зокрема акцентується увага на впливі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на правове регулювання галузі. Праці К.Д. Діденка та В.Г. Жученка присвячені аналізу сучасного стану ринку медичного туризму в Україні та визначенню його стратегічних напрямків розвитку. Перспективи та вплив медичного туризму на економіку України розглядаються у дослідженнях Н.А. Казакової, А.А. Марушевої, Ю.Г. Прав та А.О. Гулага, де обґрунтовується необхідність комплексного підходу до стимулювання галузі та створення конкурентних переваг для національного ринку.

Незважаючи на значну увагу до проблематики медичного туризму, питання методів оцінки попиту на ринку медичних туристичних послуг, а також механізмів прогнозування його змін залишаються недостатньо дослідженими. Це обумовлює необхідність подальшого наукового опрацювання цієї теми, що й визначає актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг та визначення основних чинників, що впливають на вибір пацієнтів, з метою розробки практичних рекомендацій щодо розвитку цього сегмента в Україні.

Основні завдання:

1. Проаналізувати сутність, особливості та класифікацію медичного туризму.
2. Дослідити основні теоретичні підходи до аналізу попиту.
3. Систематизувати методичні підходи до оцінки попиту.
4. Оцінити динаміку та структуру попиту на медичні туристичні послуги в Україні.
5. Розробити рекомендації щодо стимулювання попиту та вдосконалення стратегій просування медичних туристичних послуг на українському ринку, з урахуванням світових тенденцій та інноваційних підходів.

Об'єкт дослідження – медичний туризм як сегмент туристичної індустрії, його розвиток та особливості функціонування в контексті сучасного ринку туристичних послуг.

Предмет дослідження – попит на медичні туристичні послуги, чинники, що його формують, методичні підходи до його оцінки, а також стратегії стимулювання та прогнозування розвитку ринку медичного туризму в Україні. Методи дослідження.

У процесі дослідження використано комплекс **методів**, зокрема теоретичні методи (аналіз, узагальнення, систематизація наукової літератури з питань медичного туризму та ринкового попиту), статистичні методи (обробка та інтерпретація статистичних даних про динаміку попиту на медичні туристичні послуги), маркетингові методи (опитування, аналіз споживчих переваг, конкурентний аналіз) та методи стратегічного аналізу (SWOT-аналіз, PEST-аналіз для оцінки перспектив розвитку ринку медичного туризму в Україні).

Теоретична значущість роботи полягає у систематизації підходів до оцінки попиту на медичний туризм та узагальненні основних факторів, що визначають його динаміку. Дослідження сприяє поглибленню розуміння механізмів впливу економічних, соціальних і маркетингових чинників на попит у цій сфері, що є важливим для подальших наукових розвідок у галузі медичного туризму.

Методична значущість виражається у використанні комплексного підходу до аналізу ринку, який поєднує статистичні, маркетингові та конкурентні методи оцінки попиту. Робота пропонує удосконалену методологію аналізу, що дозволяє оцінити не лише поточний стан ринку, а й визначити перспективи його розвитку. Це забезпечує можливість застосування отриманих результатів у подальших дослідженнях та практичних розробках у сфері медичного туризму.

Практична цінність дослідження полягає у формуванні рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності медичних закладів України та розробці ефективних маркетингових стратегій для залучення іноземних пацієнтів. Результати можуть бути використані підприємствами туристичної та медичної індустрії, органами державного управління та бізнес-структурами для розробки політики розвитку медичного туризму, створення привабливих умов для іноземних пацієнтів та стимулювання міжнародного співробітництва у цій сфері.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОПИТУ НА РИНКУ МЕДИЧНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

1.1. Медичний туризм як сегмент туристичної індустрії: поняття, особливості та класифікація

Медичний туризм розглядається сучасними дослідниками як один із найдинамічніших сегментів туристичної індустрії, що поєднує медичні, оздоровчі, рекреаційні та туристичні компоненти й охоплює практично всі аспекти від діагностичних обстежень до складних хірургічних втручань за кордоном. При цьому головними мотивами подорожей стають бажання отримати доступ до високотехнологічних і якісних процедур, зекономити кошти (особливо, коли подібне лікування в рідній країні надто дороге) або ж скористатися послугами, що в конкретній державі мають законодавчі чи етичні обмеження. Саме комплексність цього явища зумовлює його багатогранність і розмаїття підходів до розуміння та класифікації.

Серед українських науковців, які присвятили свої праці аналізу сутності та особливостей медичного туризму, можна назвати М. Мальську та О. Бордун, котрі розглядають його як одну з форм лікувально-оздоровчого та лікувального туризму, спрямовану передусім на покращення здоров'я, лікування й реабілітацію, поєднані з відпочинком і дозвіллям. На їхню думку, медичний туризм виходить за межі класичного «оздоровлення» та передбачає отримання повноцінних діагностичних і терапевтичних процедур, які часто неможливо здійснити в рідній країні на належному рівні [27, с. 32]. Є. Гнедик досліджує це явище з погляду державного регулювання й наголошує на нормативно-

правових аспектах, які мають забезпечити баланс між інтересами пацієнтів, медичних установ та загального блага у сфері охорони здоров'я [11; с. 18]. Натомість Е. Гапонова зосереджується на аналізі тенденцій розвитку глобального ринку медичних послуг, зважаючи на стрімке впровадження інновацій і процеси глобалізації [7, с. 24].

Водночас закордонні дослідники часто виокремлюють економічну й логістичну складову медичного туризму. Так, М. D. Horowitz і J. A. Rosensweig пропонують бачити його передусім як переміщення пацієнтів із високорозвинених країн у регіони світу з більш доступними цінами й такою самою або навіть вищою якістю лікування. Вони підкреслюють, що «експорт» медичних послуг створює вигідний клімат для іноземних інвестицій у розвиток клінік і сприяє інтеграції наукових та технологічних досягнень [1]. Подібної думки дотримується й Асоціація медичного туризму «Medical Tourism Association», представники якої наголошують на тому, що пацієнт, який їде до іншої країни, намагається знайти оптимальне співвідношення «ціна–якість» і водночас хоче поєднати лікування з приємним та цікавим відпочинком. OECD у своїх звітах також згадує про «міжнародні кордони», які перетинають пацієнти заради конкретної медичної допомоги, включно з дорогими діагностичними процедурами, хірургічними операціями тощо [41].

У наукових колах досі тривають дискусії стосовно меж і сутності поняття «медичний туризм». Зокрема, дослідники розглядають його співвідношення з поняттями «лікувально-оздоровчий туризм» і «wellness-туризм». На думку С. Тернова, медичний туризм є підвидом лікувально-оздоровчого, оскільки і там, і там метою є певний позитивний вплив на здоров'я [36]. L. Puczkó зазначає, що медичний туризм переважно охоплює клінічні та вузькоспеціалізовані втручання, тоді як wellness-туризм зорієнтований на профілактику та загальне зміцнення організму, без обов'язкового лікування серйозних захворювань. Цей підхід дає підстави стверджувати, що межа між медичним і wellness-туризмом

залишається досить рухомою, адже профілактичні та оздоровчі поїздки можуть включати мінімально інвазивні втручання або діагностичний скринінг, проте все ще зберігають розважальну чи відпочинкову складову [44].

У працях Н. Антонюк й Н. Галич [26, с. 78] наголошується на наявності суто «клінічного» складника, тобто лікування в спеціалізованих медичних центрах різного профілю (кардіохірургія, трансплантологія, офтальмологія, стоматологія тощо). Подібні подорожі істотно відрізняються від «курортного» або «санаторного» варіанта, де основна ставка робиться на природні лікувальні чинники (термальні води, грязі, бальнеотерапію) і де, по суті, домінує рекреаційна функція. Поділ на «медичний клінічний туризм» і «медичний курортний туризм» дозволяє точніше описати особливості конкретної подорожі. У першому випадку пацієнт переважно прагне оперативного втручання чи лікування серйозних патологій, а в другому – поєднує неінвазивне лікування з відпочинком у спеціалізованих курортних зонах.

Аби виявити реальні тенденції та окреслити практичні завдання для розвитку цього напрямку, багато авторів звертаються до питання систематизації та класифікації медичного туризму. Поширеним підходом є розподіл за напрямком туристичних потоків: міжнародний медичний туризм (в'їзний і виїзний) та внутрішній. Міжнародний медичний туризм часто асоціюється із глобальним ринком послуг, де країни з високими технологіями та сучасним обладнанням, як-от Ізраїль, США, Німеччина, Південна Корея, Туреччина, Індія, змагаються за пацієнтів із різноманітними запитами, а країни зі скромнішими бюджетами намагаються розвивати певні ніші (пластична хірургія, стоматологія, ЕКО тощо). Внутрішній медичний туризм, як зазначають К. Діденко, В. Жученко [14, с. 101], передбачає переміщення людей усередині однієї країни до клінік, розташованих у великих містах або в спеціалізованих медичних центрах регіонального рівня, що дає змогу

пацієнтам уникати черг і одержувати послуги в найкращих вітчизняних фахівців.

Інший важливий критерій – вид медичних послуг. У працях Н. Казакова і А. Марушевка, а також у дослідженнях OECD виділяють хірургічний, пластичний, стоматологічний, трансплантаційний, онкологічний, репродуктивний, неврологічний, курортний (санаторно-курортний) туризм [17, с. 5]. Така диференціація має практичне значення, адже різні види лікування потребують різного рівня матеріально-технічної бази, різних кваліфікацій лікарів, а також неоднакового правового врегулювання. Особливої уваги заслуговує «обмежено-легалізований» медичний туризм, пов'язаний із процедурами, що можуть бути частково заборонені чи етично спірні (евтаназія, сурогатне материнство, використання наркотичних речовин у терапевтичних цілях). У роботах І. Тучковської такі подорожі розглядаються як складне правове й моральне явище, що вимагає від держави чітких механізмів регулювання та гарантій безпеки пацієнтів [37].

Вагомим аспектом є вплив медичного туризму на економіку регіонів. З одного боку, він створює додаткові робочі місця, сприяє розвитку готельно-ресторанного бізнесу, транспортних компаній, страхових і юридичних фірм, підвищує інвестиційну привабливість країни. З іншого – надмірна концентрація ресурсів на обслуговування іноземних громадян може погіршувати доступ місцевого населення до якісних медичних послуг, а також спричиняти відтік кадрів із державного сектора в приватні клініки, орієнтовані на дорогих іноземних клієнтів. Унаслідок цього постає потреба в ефективному державному регулюванні, адже важливо розробити прозорі норми акредитації клінік, контролю якості й утримати від надмірних фінансових диспропорцій у системі охорони здоров'я.

Окремим полем для наукових суперечок залишається питання взаємодії медичних закладів і страхових компаній. Так, у низці країн, як США, Канада,

ряд держав ЄС) саме страхові компанії часто пропонують пацієнтам варіант лікування за кордоном як більш рентабельний для обох сторін. У такій моделі фінансовий посередник відіграє суттєву роль: він домовляється з конкретними клініками, формує індивідуальні пакети «страхування + логістика + лікування», а пацієнт може істотно знизити кінцеву вартість послуги. Проте є держави, де страхування не покриває більшість процедур за кордоном, і тоді пацієнти переважно самостійно шукають потрібні пропозиції, спираючись на досвід знайомих чи відгуки в мережі. Ці відмінності свідчать про неоднорідність ринку й складність розроблення єдиних «правил гри» на глобальному рівні [30, с. 16].

Серед інших важливих проблем, що потребують наукового аналізу, виділяють етичні та правові аспекти. Зокрема, коли йдеться про трансплантаційний туризм, часто виникають питання легальності джерела донорських органів і рівня прозорості їх пошуку. У контексті репродуктивного туризму (ЕКО, сурогатне материнство) постає морально-етична дилема: у певних країнах це цілком дозволено й чітко регламентовано, а в інших – існують суттєві законодавчі обмеження або й заборони. Евтаназія, яка легально практикується в Нідерландах, Бельгії та деяких штатах США, спонукає пацієнтів із інших країн їхати туди, аби завершити життя за власним рішенням. Це викликає дискусії щодо відповідальності лікарів, прав пацієнтів і впливу таких поїздок на суспільство загалом.

Попри розмаїття підходів, можна виокремити три основні аспекти медичного туризму [30, с. 17]:

1. Переміщення пацієнтів – люди подорожують за межі свого регіону чи країни для отримання медичних послуг.
2. Отримання медичних послуг – пацієнти звертаються до спеціалізованих клінік, лікарень або санаторіїв, які можуть запропонувати їм потрібне лікування чи процедури.

3. Туристична складова – подорож може включати не лише медичне втручання, а й відпочинок, оздоровлення або екскурсійну програму.

Розвиток медичного туризму значною мірою пов'язаний із глобалізацією медичних послуг. У багатьох випадках пацієнти виїжджають за кордон через високу вартість медичних послуг у своїй країні або через довгі черги на планові операції. Існують ситуації, коли в рідній країні певний вид лікування є забороненим або має обмежений доступ через законодавчі чи етичні норми. Люди прагнуть знайти оптимальне співвідношення ціни та якості медичних послуг, а також отримати необхідне лікування у найкоротші терміни.

Значним чинником популяризації медичного туризму стало зростання якості медичного обслуговування в країнах, що розвиваються. Багато з них інвестують у медичну інфраструктуру, залучають іноземних спеціалістів, запроваджують передові технології лікування та вдосконалюють сервіс, що робить їх привабливими для міжнародних пацієнтів. Зокрема, такі країни, як Індія, Таїланд, Мексика та Туреччина, стали провідними центрами медичного туризму завдяки високому рівню медичних послуг за доступною ціною [19].

Розмаїття напрямків медичного туризму зумовлює необхідність його систематизації. структура дає змогу чітко окреслити межі цього явища та визначити головні види подорожей із метою отримання медичних послуг. Вона може базуватися на різних критеріях, таких як географічна спрямованість, характер наданих послуг чи рівень їхньої легальності. У таблиці 1.1. наведено основні підходи до класифікації медичного туризму.

Таблиця 1.1

Класифікація медичного туризму

Критерій класифікації	Тип медичного туризму	Обґрунтування та характеристика типу	Вплив на об'єкт дослідження
1. За напрямком туристичних потоків (географічна орієнтація та логістика медичних поїздок)	Міжнародний медичний туризм	Пацієнти подорожують до іншої країни для отримання медичних послуг. У межах цього типу виділяють: • <i>в'їзний туризм</i> – приїзд іноземців у певну країну • <i>виїзний туризм</i> – виїзд громадян за кордон	Формує зовнішню конкурентоспроможність держави на ринку медичних послуг, сприяє притоку інвестицій і валютних надходжень
	Внутрішній медичний туризм	Подорожі громадян у межах своєї країни до інших міст/регіонів з метою лікування. Зазвичай пов'язано з пошуком високоспеціалізованих послуг або кращого сервісу	Розвиває регіональні медичні центри, стимулює міжрегіональну конкуренцію, підвищує якість послуг усередині країни
2. За видом медичних послуг (профіль наданих процедур і лікування)	Хірургічний туризм	Містить широкий спектр операцій: ортопедія, кардіохірургія, бариатричні втручання тощо. Популярний через вартісні або недоступні процедури у країнах проживання	Сприяє впровадженню інноваційних технологій і залученню хірургів світового рівня
	Пластичний туризм	Передбачає естетичні втручання: ринопластика, ліфтинг, мамопластика тощо. Високий попит серед середнього класу населення	Формує спеціалізовані центри пластичної хірургії, популяризує бренд країни як локації естетичного медичного туризму
	Стоматологічний туризм	Імплантація, протезування, виправлення прикусу. Один із найпоширеніших і доступних напрямів	Розвиває стоматологічні клініки, які можуть обслуговувати міжнародний сегмент завдяки нижчим цінам і високій якості

	Трансплантаційний туризм	Передбачає пересадку органів і тканин. Обмежений законодавчо та етично в окремих країнах	Потребує чітких етичних і правових рамок; приваблює пацієнтів завдяки коротшим чергам або наявності донора
	Репродуктивний туризм	Лікування безпліддя, ЕКО, сурогатне материнство. Часто пов'язаний з поїздками до країн із м'яким правовим регулюванням	Стимулює розвиток репродуктивних клінік, впливає на законодавчі ініціативи в галузі біоетики
	Онкологічний туризм	Отримання лікування в клініках, які мають доступ до новітніх методик, прикладом, таргетна терапія, імунотерапія	Підвищує рівень досліджень і розвитку в галузі онкології, залучає кошти в інноваційні центри
	Неврологічний туризм	Лікування розладів нервової системи (епілепсія, розсіяний склероз, хвороба Паркінсона тощо)	Вимагає створення високотехнологічних центрів реабілітації та діагностики
	Курортний (санаторний) туризм	Заснований на використанні природних ресурсів (мінеральні води, грязі, кліматотерапія)	Підтримує розвиток курортної інфраструктури та оздоровчого туризму, популяризує країну як wellness-напрямок
3. За рівнем легальності процедур (залежно від законодавчих норм)	Легалізований медичний туризм	Офіційно дозволені послуги: більшість хірургічних, терапевтичних, стоматологічних процедур, які дозволено виконувати у багатьох країнах	Створює прозоре конкурентне середовище, дає змогу пацієнтам обирати кращу пропозицію за критеріями ціни та якості
	Обмежено-легалізований медичний туризм	Процедури, дозволені лише в окремих країнах: евтаназія, сурогатне материнство, аборти, терапія із застосуванням наркотичних речовин	Формує специфічну нішу медичних подорожей, породжує етичні й правові виклики, потребує міжнародного моніторингу та регулювання

Джерело: узагальнено автором на основі [1; 7; 9; 18; 20]

Запропонована класифікація базується на трьох головних критеріях, кожен із яких має концептуальне та практичне значення. Географічний

напрямок визначає логістику медичних потоків, профіль послуг відображає спеціалізацію медичних закладів, а рівень легальності процедур – правові та етичні засади функціонування галузі. Застосування такої системи дозволяє цілісно оцінити структуру медичного туризму, проаналізувати попит та потенціал розвитку національного і міжнародного ринків послуг, а також визначити загрози та виклики для охорони здоров'я.

Медичний туризм має значний вплив на економіку та суспільство, адже сприяє розвитку різних сфер життєдіяльності країни. Насамперед, він є важливим чинником економічного зростання, оскільки сприяє залученню іноземних інвестицій у медичну галузь, створює нові робочі місця та стимулює розвиток суміжних секторів, таких як страхування, транспорт, готельно-ресторанний бізнес і юридичні послуги.

Підвищення рівня конкуренції серед медичних закладів стимулює розвиток медицини загалом, сприяючи впровадженню передових технологій, удосконаленню сервісу та підвищенню якості медичних послуг. Успішне функціонування цього сектора також позитивно позначається на міжнародному іміджі країни, підвищуючи її конкурентоспроможність на світовому ринку медичних послуг.

Водночас, поряд із перевагами, існують і певні ризики, які можуть супроводжувати активний розвиток медичного туризму. Серед основних викликів є витік кваліфікованих медичних кадрів із державного сектора до приватних клінік, орієнтованих переважно на іноземних пацієнтів. Це може призвести до зниження доступності якісної медичної допомоги для місцевого населення, особливо у випадках, коли ресурси спрямовуються на обслуговування туристів.

Додатковим навантаженням може стати зростання числа пацієнтів у медичних закладах країни, що приймає медичних туристів, оскільки це може створювати дефіцит ресурсів та черги серед громадян, які потребують

лікування. Хоча медичний туризм є потужним економічним драйвером, його розвиток має супроводжуватися ефективним державним регулюванням, щоб збалансувати вигоди та потенційні ризики для місцевої системи охорони здоров'я.

Отже, можна стверджувати, що медичний туризм є складним і багатокомпонентним явищем, яке інтегрує медичні, соціальні, економічні та правові аспекти. Його специфіка полягає в поєднанні лікування з подорожами, а мотивація пацієнтів обумовлюється як якістю та доступністю медичних послуг, так і законодавчими чи етичними чинниками. Класифікація медичного туризму за географічною спрямованістю, видом процедур і рівнем легальності дозволяє комплексно оцінити його структуру та потенціал. Водночас активний розвиток цього сегмента потребує чіткого державного регулювання, аби збалансувати економічну вигоду з потребами національної системи охорони здоров'я.

1.2. Основні теоретичні підходи до аналізу попиту на медичні туристичні послуги

Поняття попиту на медичні туристичні послуги набуває особливого значення в умовах глобалізації медичного ринку та зростання мобільності споживачів. Сучасна економічна наука пропонує низку підходів до аналізу попиту, які, адаптуючись до особливостей медичного туризму, дозволяють дослідити чинники, що зумовлюють рішення споживачів щодо отримання медичних послуг за межами своєї країни. Водночас, урахування як об'єктивних економічних факторів, так і суб'єктивних соціокультурних мотивів вимагає міждисциплінарного підходу до вивчення цього феномену.

У загальноекономічному контексті попит визначається як бажання і здатність споживача придбати певну послугу за встановлену ціну протягом конкретного проміжку часу. У випадку медичних туристичних послуг це визначення ускладняється низкою чинників: міждержавним характером послуги, значною тривалістю та складністю процесу ухвалення рішення, асиметрією інформації між пацієнтом і постачальником послуг, емоційною та соціальною значущістю вибору. На відміну від класичних туристичних послуг, медичний туризм потребує глибшого аналізу мотивацій та бар'єрів, з якими стикаються споживачі [14, с. 105].

У межах неокласичної економічної теорії попит на будь-які послуги є похідним від зміни ціни, рівня доходу та смаків споживача. У даній парадигмі припускається, що споживач діє раціонально та прагне максимізувати корисність, співвідносячи вартість і якість послуг. Однак медичний туризм демонструє відхилення від таких припущень. Дослідження показують, що навіть за наявності нижчих цін у країнах, що розвиваються, не всі споживачі

обирають ці послуги. Відтак, виникає потреба в удосконаленні класичної моделі попиту. Як зазначає В. Баєв, попит на медичний туризм є частиною загального споживчого попиту на охорону здоров'я, проте має свою специфіку, зумовлену транскордонним характером послуги та високим рівнем інформаційної асиметрії між постачальником і споживачем [1, с. 110].

Більш гнучким у поясненні поведінки споживачів є поведінковий економічний підхід. Він передбачає, що на рішення впливають не лише економічні чинники, а й психологічні, соціальні та когнітивні аспекти. Зокрема, теорія запланованої поведінки І. Айзена дозволяє проаналізувати наміри споживача крізь призму трьох основних компонентів: індивідуальних настанов щодо поведінки, соціального тиску (суб'єктивних норм) та сприйняття власного контролю над ситуацією. У сфері медичного туризму це означає, що пацієнт може обрати лікування за кордоном не лише через нижчу вартість чи кращу якість, а й через позитивний образ клініки, високу довіру до медичних фахівців певної країни або ж досвід знайомих. Поведінкові моделі дозволяють врахувати емоційні та ірраціональні мотиви, що мають значення при ухваленні таких чутливих рішень, як лікування [5].

Соціологічні підходи до аналізу попиту зосереджуються на взаємозв'язку між індивідуальними рішеннями та соціальними структурами. На думку Дж. Коннелла, медичний туризм є не лише наслідком недоліків національних систем охорони здоров'я, але й проявом глобалізованого уявлення про здоров'я, у якому пацієнти стають частиною транснаціонального ринку медичних послуг. У цьому контексті попит формується під впливом культурних норм, міжнародного іміджу країни, наявності діаспори, рівня міждержавної інтеграції, а також структурних бар'єрів у рідній системі охорони здоров'я (дефіцит послуг, тривалі черги, обмеження в доступі до сучасного лікування тощо) [5].

Маркетинговий підхід, у свою чергу, наголошує на важливості дослідження поведінки споживача як основи для формування ефективних стратегій просування медичних туристичних послуг. Зокрема, модель PUSH-PULL, що широко використовується в туризмознавстві, адаптована і для медичного туризму. У цій моделі «push-фактори» — це внутрішні стимули, які підштовхують людину до виїзду за кордон (прикладом, незадоволення якістю національної медицини, завищені ціни, обмежений доступ до певних процедур), а «pull-фактори» — це елементи, що приваблюють до певної країни (високий рівень медицини, сучасне обладнання, наявність міжнародних акредитацій, мовна доступність, додаткові туристичні можливості). Ця модель дозволяє пояснити, чому попит концентрується у певних країнах — Індії, Туреччині, Угорщині, Таїланді — які активно розвивають інфраструктуру медичного туризму та орієнтуються на зовнішній ринок [11, с. 18].

Успішність маркетингової стратегії значною мірою залежить від репутації медичного закладу. Клініки, що мають міжнародні сертифікати, такі як JCI (Joint Commission International), та позитивні відгуки пацієнтів, користуються більшою довірою. Активна присутність у цифровому середовищі, використання соціальних мереж, блогів, відео-оглядів дозволяє не лише привернути увагу потенційних клієнтів, а й відповісти на їхні запитання та розвіяти сумніви.

Маркетинг у сфері медичного туризму часто пов'язаний із партнерськими програмами між клініками та туристичними агентствами, що пропонують пацієнтам комплексний пакет послуг: організацію поїздки, консультації, логістику, проживання, супровід перекладачів. Такий підхід робить процес лікування за кордоном більш передбачуваним і зручним для пацієнта, що значно підвищує привабливість медичних туристичних послуг.

Економетричні моделі попиту на медичні туристичні послуги передбачають кількісну оцінку факторів, які визначають вибір споживача.

Зокрема, дослідники вдаються до регресійного аналізу, кластеризації, побудови логістичних моделей вибору. Т. Желюк пропонує використання багатовимірною кластерного аналізу, що дозволяє виокремити типи споживачів залежно від їх мотиваційних установок, віку, соціального статусу, рівня доходу, досвіду подорожей та інших характеристик. Це дає змогу створити більш персоналізовані програми просування та розробити стратегії позиціонування медичних послуг [16, с. 17].

Окремий напрямок наукової полеміки стосується питання, чи можна розглядати медичний туризм як частину загального туристичного ринку, чи він потребує окремої парадигми дослідження. Частина науковців, зокрема І. Вахович, наголошують на потребі формування нової галузі знань — економіки медичного туризму. Такий підхід передбачає інтеграцію елементів економіки охорони здоров'я, туристичного менеджменту, маркетингу послуг і логістики. Інші ж вчені вважають доцільним розглядати медичний туризм у межах ширшої системи глобальної охорони здоров'я, у якій на перший план виходить регуляторна політика, етичні аспекти та міжнародна співпраця.

Отже, аналіз попиту на медичні туристичні послуги вимагає комплексного, міждисциплінарного підходу, який поєднує класичні економічні концепції, поведінкові теорії, соціологічні спостереження та маркетингові моделі. Врахування лише вартості послуг або доступності не дозволяє повністю пояснити споживчу поведінку у сфері медичного туризму. Саме тому все більшої популярності набувають гібридні моделі, які враховують багатофакторність попиту та дозволяють адаптувати стратегії медичних установ до потреб міжнародного споживача. Такий підхід відкриває нові можливості для розвитку медичного туризму як інноваційного сегмента економіки, що здатен створювати додану вартість як для окремих підприємств, так і для національних систем охорони здоров'я в цілому.

1.3. Методичні підходи до оцінки попиту на ринку медичного туризму

Оцінка попиту на ринку медичного туризму є важливим аналітичним етапом для розробки ефективної стратегії розвитку цієї галузі. Зважаючи на динамічність змін у глобальній системі охорони здоров'я та зростання конкуренції серед країн, які спеціалізуються на наданні медичних послуг для іноземців, правильний вибір методичного інструментарію для дослідження попиту стає стратегічно важливим. У науковій літературі представлено низку підходів до оцінки попиту, які класифікуються за типами даних, джерелами інформації, глибиною аналізу та метою дослідження.

До основних методичних підходів належать: статистичний аналіз, маркетингові дослідження, аналіз конкурентного середовища, SWOT-аналіз та прогнозування попиту на основі трендів. Усі ці методи варто розглядати не як взаємовиключні, а як взаємодоповнювані інструменти, що дозволяють здійснити комплексну оцінку попиту.

Статистичний підхід є одним із найбільш вживаних у практиці вивчення ринку медичних послуг. Його застосування передбачає збирання, систематизацію та інтерпретацію даних щодо кількості медичних туристів, їхніх соціально-демографічних характеристик, тривалості перебування, обсягів витрат, а також країн походження [11, с. 22]. Аналіз даних Державної служби статистики України, Міністерства охорони здоров'я, туристичних агентств і звітів міжнародних організацій (ВООЗ, OECD) дозволяє простежити динаміку розвитку медичного туризму, зокрема в контексті кількісного зростання попиту на окремі види медичних послуг.

У науковій полеміці точаться дискусії щодо достатності лише статистичних підходів. Зокрема, дослідники М. Мальська та О. Бордун [25, с.

51] зауважують, що статистичні методи не дозволяють виявити причинно-наслідкові зв'язки у формуванні попиту, обмежуючись фіксацією фактів. Їхню думку поділяє Н. Руснак [33], яка наголошує, що статистичні показники мають бути лише базою для подальших якісних досліджень, зокрема – маркетингових.

Маркетингові дослідження передбачають збір первинної інформації безпосередньо від потенційних споживачів медичних послуг. Цей метод базується на проведенні опитувань, глибинних інтерв'ю, аналізі фокус-груп, онлайн-анкетуваннях, а також моніторингу соціальних мереж і платформ із відгуками (Medical Tourism Association, Patients Beyond Borders тощо). Вивчення очікувань пацієнтів, факторів вибору країни для лікування, рівня задоволеності від отриманих послуг дає змогу медичним закладам адаптувати свої стратегії позиціонування та покращувати сервіс.

Однак, як зазначають Е. Гапонова та Н. Казакова [6], маркетингові дослідження часто мають обмежену валідність через суб'єктивний характер відповідей та вплив культурного контексту на сприйняття медичних послуг. До того ж, такі дослідження є вартісними й потребують залучення фахівців з поведінкової економіки та соціології. Тому доцільно поєднувати їх з іншими підходами.

Аналіз конкурентного середовища є ефективним інструментом для визначення позицій країни на міжнародному ринку медичних послуг. Цей підхід включає вивчення діяльності конкуруючих країн, порівняння цін на послуги, рівня кваліфікації лікарів, наявності акредитацій, логістичної доступності, а також візової політики. Прикладом, країни Південно-Східної Азії, такі як Таїланд чи Індія, пропонують високоякісні послуги за привабливими цінами, що сприяє їхній популярності серед пацієнтів з Європи та США.

У контексті України, за даними дослідження Т. Камінської [18], слабким місцем залишається недостатня міжнародна промоція та низька впізнаваність бренду країни як безпечної медичної дестинації. Проте існує значний потенціал у сфері стоматології, репродуктивної медицини та кардіохірургії. На думку Ю. Куриленко [23], Україні варто активніше впроваджувати міжнародні сертифікації та розвивати сервісну інфраструктуру.

SWOT-аналіз як інструмент стратегічного планування дозволяє оцінити сильні, слабкі сторони, можливості і загрози для розвитку медичного туризму. Цей підхід є ефективним при розробці національних і регіональних стратегій. Так, серед сильних сторін України – наявність висококваліфікованих лікарів, конкурентоспроможна вартість послуг та сприятливі законодавчі умови для репродуктивного туризму [12]. До слабких – слабка інтеграція у глобальні медичні мережі, відсутність системного підходу до маркетингу. SWOT-аналіз виявляє також такі можливості, як залучення інвестицій та розвиток телемедицини, а серед загроз – політична нестабільність та військовий конфлікт.

Хоча SWOT-аналіз дає загальну стратегічну картину, він не дозволяє здійснити кількісну оцінку ринку, тому доцільно поєднувати його з іншими інструментами. М. Мальська та Н. Ганич [26] підкреслюють, що SWOT-аналіз ефективний лише за наявності актуальних та достовірних даних, інакше існує ризик хибної інтерпретації.

Прогнозування попиту є ще одним важливим елементом аналізу. Воно базується на вивченні трендів, демографічних показників, рівня доходів населення, індексу доступності медичних послуг тощо. Сучасні підходи до прогнозування включають використання економетричних моделей, елементів машинного навчання та сценарного аналізу. Аналітики ОЕСД прогнозують збільшення попиту на геріатричні послуги внаслідок старіння населення країн ЄС і США [30, с. 24]. У свою чергу, Україна має потенціал у розвитку медичних

програм для осіб похилого віку, зокрема через поєднання лікування з реабілітацією у природних умовах.

Слід зазначити, що прогнозування попиту є методологічно складним процесом, який потребує великого масиву даних та належної верифікації моделей. Як зауважує К. Діденко [101], у реаліях України ця проблема ускладнюється фрагментарністю статистичних баз та обмеженим доступом до даних іноземних пацієнтів.

Кожен із описаних методичних підходів має свої переваги та обмеження, і лише їхнє поєднання забезпечує комплексність оцінки. У таблиці 1.2 відображено порівняльну характеристику основних методів:

Таблиця 1. 2

Порівняльна характеристика методичних підходів до оцінки попиту на ринку медичного туризму

Методичний підхід	Переваги	Обмеження
Статистичний	Об'єктивність, кількісні показники	Обмежена глибина, ретроспективність
Маркетинговий	Виявлення мотивації споживача	Суб'єктивність, вартість
Конкурентний	Ринкова орієнтація	Залежність від відкритих джерел
SWOT-аналіз	Стратегічність	Узагальненість
Прогнозування	Перспективне планування	Високі вимоги до даних і моделей

Джерело: узагальнено автором на основі [1; 2; 3; 5; 6; 16; 23; 30]

Отже, питання оцінки попиту на ринку медичного туризму є багатовимірним і вимагає поєднання якісних та кількісних методів дослідження. Найбільш ефективним є комплексний підхід, що включає статистичний аналіз, маркетингові дослідження, аналіз конкурентного середовища, SWOT-аналіз та прогнозування трендів. Такий підхід забезпечує системне бачення стану ринку, дозволяє виявити пріоритетні напрями

розвитку та сформувавши стратегії підвищення конкурентоспроможності національної медичної системи. Для України головним завданням є формування інформаційно-аналітичної інфраструктури, що забезпечувала б регулярне оновлення даних, підтримку міжнародної репутації та адаптацію до глобальних змін у сфері охорони здоров'я.

Висновки до розділу 1

У першому розділі досліджено теоретико-методичні засади аналізу попиту на ринку медичного туризму, що дозволило визначити його головні характеристики, чинники розвитку та основні методичні підходи до оцінки попиту.

Медичний туризм є складним багатогранним явищем, що поєднує аспекти медицини та туризму, стимулюючи розвиток як сфери охорони здоров'я, так і туристичної індустрії. Аналіз літературних джерел свідчить, що його популярність зростає завдяки економічній вигоді, доступності високотехнологічних медичних послуг у різних країнах, розширенню туристичної інфраструктури та зміні моделей споживчої поведінки. У процесі дослідження встановлено, що медичний туризм охоплює широкий спектр напрямків – від загальнохірургічного лікування та трансплантації до пластичної хірургії, стоматології, репродуктивної медицини та реабілітаційних програм.

Важливим аспектом дослідження стало визначення основних підходів до аналізу попиту на медичні туристичні послуги. Економічні, соціологічні, поведінкові та маркетингові чинники впливають на прийняття рішень потенційними пацієнтами. Економічний підхід дозволяє оцінити вплив ціни, доходів населення та фінансової доступності послуг, тоді як соціологічний підхід розглядає вплив довіри до закордонних медичних установ, культурних особливостей та соціального статусу пацієнтів. Поведінковий аналіз пояснює, як люди приймають рішення про лікування за кордоном, тоді як маркетинговий підхід сприяє ефективному просуванню медичних послуг та формуванню довіри до медичних установ.

Оцінка попиту на ринку медичного туризму ґрунтується на комплексному використанні статистичних, маркетингових, конкурентних та прогностичних методів. Статистичний аналіз забезпечує кількісну оцінку тенденцій, дозволяючи відстежити динаміку потоків пацієнтів, їхні країни походження, види затребуваних послуг та рівень витрат. Маркетингові дослідження, що включають опитування, аналіз відгуків пацієнтів та оцінку споживчих очікувань, дозволяють глибше зрозуміти мотивацію пацієнтів. Дослідження конкурентного середовища дає змогу оцінити позиції різних країн на міжнародному ринку медичних послуг, а SWOT-аналіз допомагає виявити сильні й слабкі сторони, можливості та загрози для подальшого розвитку. Прогнозування попиту на основі глобальних трендів сприяє адаптації медичних закладів до нових викликів та дозволяє формувати довгострокові стратегії розвитку.

Загалом, розгляд теоретичних і методичних засад аналізу попиту на медичні туристичні послуги дозволяє зробити висновок, що ефективно вивчення цього ринку потребує комплексного підходу. Поєднання різних методів дослідження сприяє отриманню об'єктивної картини розвитку галузі, формуванню ефективних стратегій для підвищення конкурентоспроможності медичних установ, а також забезпеченню стабільного зростання медичного туризму в умовах глобалізації.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОПИТУ НА РИНКУ МЕДИЧНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1. Загальна характеристика ринку медичного туризму: міжнародний та національний аспекти

Медичний туризм є одним із найдинамічніших секторів світового ринку послуг. Він охоплює подорожі з метою отримання медичних послуг за межами країни проживання пацієнта. Розвиток цієї галузі зумовлений глобалізаційними процесами, зростанням витрат на медичне обслуговування в розвинених країнах, прагненням пацієнтів до швидкого та якісного лікування, а також появою нових медичних технологій.

В Україні медичний туризм набуває дедалі більшого значення, особливо в контексті розвитку приватної медицини, санаторно-курортного лікування та застосування передових методик у сфері репродуктивної медицини, стоматології, кардіології, онкології тощо. Аналіз міжнародного та національного ринку медичного туризму дозволяє оцінити потенціал України як країни-приймача пацієнтів, а також виявити основні виклики та можливості для розвитку цього сектору [15].

Світовий ринок медичного туризму демонструє стабільне зростання, що зумовлено низкою соціально-економічних та технологічних факторів. За оцінками міжнародних експертів, у 2016 році обсяг ринку оцінювався в 100 мільярдів доларів США, а до 2025 року прогнозується його збільшення вдвічі, до 200 мільярдів доларів. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), частка медичного туризму у світовому ВВП становить близько 2%.

Таке зростання пояснюється підвищеним попитом на якісні медичні послуги, фінансовою доступністю лікування в окремих країнах, швидким технологічним розвитком медицини та сприятливими умовами для іноземних пацієнтів [23].

Серед головних чинників, що стимулюють розвиток медичного туризму, є фінансова доступність лікування. У багатьох розвинених країнах (прикладом, США чи Великій Британії) вартість медичних послуг є надзвичайно високою, тоді як у деяких інших державах аналогічне лікування може коштувати у 2–5 разів дешевше без втрати якості. Саме тому пацієнти з економічно розвинених регіонів, таких як Північна Америка та Західна Європа, обирають лікування в країнах із нижчими цінами та високими стандартами медичної допомоги, зокрема в Азії, Латинській Америці та Східній Європі [23].

Ще одним вагомим чинником є якість медичних послуг. Незважаючи на нижчу вартість лікування у певних країнах, рівень професіоналізму лікарів, наявність сучасного обладнання та дотримання міжнародних стандартів, зокрема, сертифікація Joint Commission International роблять такі країни привабливими для іноземних пацієнтів. Клініки в Німеччині, Ізраїлі та Сінгапурі користуються високим попитом серед пацієнтів з онкологічними захворюваннями, кардіологічними проблемами та складними хірургічними патологіями завдяки інноваційним методикам лікування.

Також важливим чинником є дефіцит медичних послуг у країні проживання пацієнтів. У Великій Британії пацієнти можуть чекати на складні операції або планові хірургічні втручання місяцями, а іноді й роками через особливості системи національного медичного страхування (NHS). У таких випадках люди шукають альтернативні варіанти за кордоном, що й стимулює розвиток медичного туризму. Особливо це помітно у сфері стоматології, пластичної хірургії, ортопедії та репродуктивної медицини.

Медичний туризм тісно пов'язаний із впровадженням інноваційних технологій. Деякі країни роблять акцент на розробці та використанні передових медичних методик, що стають основною конкурентною перевагою на міжнародному ринку. Зокрема, у Сполучених Штатах розробляються унікальні методики лікування онкологічних захворювань, у Південній Кореї широко застосовуються роботизовані хірургічні технології, а в Індії активно розвивається трансплантологія. Саме доступ до таких передових методів лікування є однією з головних причин, чому пацієнти готові подорожувати тисячі кілометрів [37].

Окремим аспектом, що сприяє розвитку міжнародного медичного туризму, є сприятливе законодавство. У деяких країнах державні органи активно підтримують цей напрям, спрощуючи процедури отримання віз, забезпечуючи іноземним пацієнтам додаткові сервіси та сприяючи розвитку міжнародного партнерства у сфері медицини. Туреччина, яка є одним із лідерів у сфері медичного туризму, пропонує пацієнтам державне страхування та спеціальні програми для іноземців. Подібні ініціативи дозволяють країнам приваблювати більше пацієнтів і підвищувати конкурентоспроможність своїх медичних установ.

Аналізуючи географію світового медичного туризму, можна виділити кілька основних центрів, що приймають найбільшу кількість пацієнтів з-за кордону. Так, Німеччина є одним із європейських лідерів завдяки високому рівню медичного сервісу та передовим методикам лікування в таких сферах, як онкологія, ортопедія та кардіологія. Ізраїль відомий своїми успіхами у лікуванні онкологічних та нейрохірургічних захворювань, а також у кардіохірургії. Індія приваблює пацієнтів доступними цінами на операції з трансплантації органів, ортопедичні втручання та лікування серцево-судинних патологій. Туреччина, у свою чергу, відзначається високим рівнем послуг у сферах естетичної медицини, стоматології та офтальмології. Південно-Східна

Азія, зокрема Таїланд, Малайзія та Сінгапур, стали популярними напрямками для пацієнтів, які потребують пластичних операцій, стоматологічного лікування або ортопедичних втручань [37].

Країни-лідери у сфері медичного туризму активно підтримують цей сектор, використовуючи державні програми стимулювання іноземних пацієнтів. У Південній Кореї діють спеціальні програми залучення медичних туристів, які включають інформаційну підтримку, візові спрощення та страхові пакети. В Індії розроблені спеціальні маршрути медичного туризму, які поєднують лікування із культурною програмою. У Таїланді активно розвивається концепція «оздоровчого туризму», що включає не лише медичні процедури, а й традиційні оздоровчі методики, такі як тайський масаж, аюрведа та йога [37].

Розглядаючи національний ринок медичного туризму в Україні, варто зазначити, що ця сфера демонструє значний потенціал розвитку завдяки низці конкурентних переваг. Зокрема, доступність медичних послуг у порівнянні з країнами Західної Європи та Північної Америки, висока кваліфікація лікарів, сучасне технічне оснащення приватних клінік та унікальні природні ресурси для санаторно-курортного лікування створюють сприятливі умови для залучення іноземних пацієнтів. У деяких випадках лікування в Україні обходиться у 2–5 разів дешевше, що робить її привабливим напрямом для пацієнтів із країн із високими медичними витратами [35].

Окрім фінансової доступності, важливою конкурентною перевагою є високий рівень спеціалістів. Українські лікарі здобувають освіту у визнаних вищих медичних закладах, проходять стажування за кордоном та впроваджують сучасні методики лікування. Важливо зазначити, що багато медичних центрів у великих містах, таких як Київ, Львів, Одеса та Харків, відповідають міжнародним стандартам та мають відповідні акредитації. У деяких сферах, зокрема в репродуктивній медицині, Україна навіть

випереджає країни ЄС, пропонуючи ширший спектр послуг та більш гнучке законодавство. Не менш важливим є фактор розвинутої мережі медичних закладів, особливо у приватному секторі. Українські приватні клініки активно модернізують свою інфраструктуру, залучають інвестиції та впроваджують передові технології, що робить медичні послуги більш доступними для іноземців. Особливо це помітно у сферах стоматології, офтальмології, кардіохірургії та пластичної хірургії. Багато з цих медичних установ пропонують послуги на рівні провідних європейських клінік, що дозволяє залучати пацієнтів із-за кордону [35].

Національний ринок медичного туризму в Україні до 2022 року мав стійку динаміку розвитку, пропонуючи конкурентоспроможні послуги у сферах репродуктивної медицини, стоматології, кардіохірургії, пластичної хірургії та санаторно-курортного лікування. Головними перевагами країни залишалася доступність медичних послуг, висока кваліфікація спеціалістів, відповідність клінік міжнародним стандартам та наявність природних ресурсів для оздоровлення. Однак після лютого 2022 року ситуація кардинально змінилася у зв'язку з повномасштабним російським вторгненням, що спричинило суттєві виклики для медичної галузі та, зокрема, медичного туризму. Першочерговий удар припав на безпековий аспект, оскільки більшість потенційних іноземних пацієнтів почали уникати поїздок до України через ризики, пов'язані з воєнними діями. Значна частина медичних закладів у східних та південних регіонах країни зазнала руйнувань або була змушена припинити діяльність. Це особливо стосувалося Харкова, Дніпра, Маріуполя та Херсона, які раніше були важливими центрами медичних послуг. Також ускладнилася логістика через зупинку авіасполучення та проблеми з транспортною інфраструктурою, що унеможливило прибуття пацієнтів з-за кордону у звичному режимі [24, с. 12].

Попри ці виклики, частина медичних закладів продовжила функціонувати, зокрема приватні клініки в західних регіонах та столиці, які не зазнали значних руйнувань. Львів, Ужгород, Тернопіль та Івано-Франківськ стали новими центрами медичного туризму, оскільки саме сюди перемістилися частина лікарів та пацієнтів. Деякі провідні українські клініки змогли адаптуватися до нових умов, орієнтуючись на дистанційне консультування, співпрацю з європейськими партнерами та відкриття філій у країнах ЄС, куди евакуювалися українські фахівці. Низка репродуктивних клінік, які раніше обслуговували міжнародних пацієнтів, розширила свою діяльність у Польщі та Чехії, що дозволило зберегти клієнтську базу та розвивати медичний бізнес за кордоном.

Окремо слід відзначити розвиток реабілітаційної медицини, яка набула нового значення після початку війни. Через велику кількість поранених військових і цивільних зросла потреба у фізичній та психологічній реабілітації, що, своєю чергою, привернуло увагу міжнародних медичних організацій і благодійних фондів. Українські реабілітаційні центри отримали фінансування та нове обладнання, що сприяло покращенню якості послуг. Це відкриває потенціал для залучення іноземних пацієнтів у майбутньому, оскільки реабілітаційна медицина стала одним із основних напрямів розвитку медичної сфери. Санаторно-курортний сектор також зазнав трансформацій. Якщо до війни Україна приваблювала іноземних пацієнтів своїми курортами в Трускавці, Моршині та Закарпатті, то після 2022 року цей напрямок став більш орієнтованим на внутрішнього споживача, зокрема на реабілітацію ветеранів та людей, що постраждали від війни. Однак західноукраїнські курорти мають перспективу повернути іноземних клієнтів у майбутньому завдяки конкурентоспроможним цінам та унікальним природним умовам [24, с.14].

Попри труднощі, медичний туризм в Україні не зник, а радше трансформувався. Війна стала фактором, що призвів до переорієнтації галузі

та змусив учасників ринку шукати нові формати роботи. У майбутньому, після стабілізації ситуації, Україна має всі шанси відновити медичний туризм, використовуючи оновлену медичну інфраструктуру, міжнародні зв'язки та підвищену увагу світу до української медицини.

Аналіз світового та українського ринку медичного туризму свідчить про його динамічний розвиток та високий потенціал. На міжнародному рівні ця галузь стимулюється зростаючими витратами на медичне обслуговування, розвитком новітніх технологій та прагненням пацієнтів до доступного й якісного лікування. Лідерами залишаються країни з високим рівнем медицини та конкурентними цінами, серед яких Німеччина, Ізраїль, Туреччина, Індія та Південна Корея.

В Україні до 2022 року ринок медичного туризму активно розвивався завдяки відносно доступним цінам, високій кваліфікації медичних працівників та використанню сучасних медичних технологій. Найбільшим попитом користувалися послуги у сферах репродуктивної медицини, стоматології, кардіохірургії та санаторно-курортного лікування. Пацієнти з-за кордону обирали Україну не лише через цінову привабливість, а й завдяки якісному сервісу та фаховому рівню українських лікарів. Проте початок повномасштабної війни у 2022 році спричинив радикальні зміни. Значна частина медичної інфраструктури, особливо на сході та півдні країни, була зруйнована або пошкоджена. Це призвело до зменшення потоку міжнародних пацієнтів і змусило багатьох спеціалістів залишити свої місця роботи. Водночас українські медики почали адаптуватися до нових умов, зокрема у західних регіонах України та за кордоном. Одним із напрямів, що отримав суттєвий розвиток, стала реабілітаційна медицина — надзвичайно актуальна на тлі зростання кількості поранених як серед військових, так і цивільних[24].

Після вторгнення Росії велика кількість медичних працівників і цілих закладів охорони здоров'я були змушені евакуюватися або повністю

перемістити свою діяльність до безпечніших областей країни — зокрема, до центральних і західних регіонів. Релокація відбувалась як із великих обласних лікарень, так і зі спеціалізованих клінік. Наприклад, Покровська клінічна лікарня інтенсивного лікування (КЛІЛ), що працювала в Донецькій області, була переміщена до Кривого Рогу, де зберегла свій функціонал і наразі надає допомогу на основі договору з Національною службою здоров'я України (НСЗУ).

Лікарня успішно адаптувалася до нових умов і продовжує надавати широкий спектр медичних послуг. Іншим прикладом є Херсонський обласний заклад з надання психіатричної допомоги, який зазнав часткової релокації і змін в організаційній структурі, аби продовжити роботу в умовах обмежених ресурсів та нестабільного фінансування. Загалом відомо, що десятки медичних закладів із Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей були переміщені до Івано-Франківської, Львівської, Полтавської, Вінницької та інших безпечних областей, де вони інтегрувалися у місцеві медичні системи [24].

Для забезпечення стабільної роботи переміщених закладів держава надала інструменти підтримки. Зокрема, релоковані медичні установи можуть укладати контракти з НСЗУ, що дозволяє їм отримувати державне фінансування за надані послуги в рамках Програми медичних гарантій. Окрім того, реалізується урядова Програма релокації підприємств, ініційована Міністерством економіки України. Вона дозволяє перевезти майно, техніку та персонал до безпечніших регіонів, а також отримати консультаційний та логістичний супровід.

Паралельно з державною підтримкою активно працюють міжнародні донори. Програма «Підтримка реформи охорони здоров'я» від USAID, наприклад, передбачає надання грантів на розвиток медичних послуг та запровадження стандартів якості. Один із грантів цієї програми сягнув обсягу

понад 8 мільйонів гривень. Суттєву роль у підтримці медичних систем на місцях відіграє також ініціатива U-LEAD з Європою, яка надає громадам експертну допомогу для розбудови та інтеграції медичних закладів [24].

Важливою складовою підтримки стали зусилля волонтерів та благодійних організацій. Місцеві органи влади укладають офіційні договори з волонтерськими структурами, що дозволяє ефективно координувати надання допомоги — від медикаментів до обладнання та побутових потреб для персоналу. Такі організації, як «Пацієнти України», «Повернись живим», «Свої» та інші, здійснюють закупівлі медичних засобів, фінансують логістику та сприяють релокації. Міжнародні установи, зокрема Програма розвитку ООН (UNDP) та Європейський Союз, системно працюють над підвищенням інституційної спроможності медичної сфери — зокрема, шляхом надання консультативної допомоги та інвестування в інфраструктуру.

Релоковані лікарі не залишилися поза увагою і в кадровому плані. Уряд працює над створенням та оновленням Національного реєстру медичних працівників, що дозволяє ефективно розподіляти фахівців відповідно до потреб різних регіонів. Також організовуються програми професійної перепідготовки — зокрема, у сферах реабілітації, невідкладної медицини та психологічної допомоги. Це дозволяє лікарям не лише зберегти свою кваліфікацію, а й розвивати нові компетенції відповідно до потреб часу.

Фінансування релокованої медицини здійснюється з кількох джерел. Основну частку становить державне фінансування через систему НСЗУ. Доповненням слугують міжнародні гранти (USAID, UNDP, ЄС) та благодійні внески волонтерських організацій. Останні не лише закривають «дірки» у фінансуванні, а й часто забезпечують більш оперативне реагування на термінові запити з регіонів.

Попри виклики, медичний туризм в Україні має перспективи відновлення після завершення воєнних дій, що може відбутися за рахунок

модернізації галузі, зміцнення міжнародного співробітництва та розвитку реабілітаційних центрів для постраждалих від війни.

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика основних країн у сфері медичного туризму

Країна	Основні напрями медичного туризму	Конкурентні переваги	Оцінка попиту (до COVID/війни)
Німеччина	Онкологія, ортопедія, кардіохірургія	Високі медичні стандарти, сучасне обладнання	Високий
Ізраїль	Онкологія, нейрохірургія, кардіологія	Інноваційні методи лікування, досвідчені фахівці	Високий
Індія	Трансплантологія, ортопедія, кардіологія	Доступні ціни, розвиток високоспеціалізованих послуг	Високий
Туреччина	Пластична хірургія, стоматологія, офтальмологія	Державні програми підтримки, сервіс високого рівня	Високий
Таїланд	Естетична медицина, оздоровчі програми	Поєднання лікування з туризмом, wellness-інфраструктура	Високий
Україна	Стоматологія, репродуктивна медицина, реабілітація	Доступна вартість, кваліфіковані лікарі, природні ресурси	Помірний/зниження після 2022 року

Отже, ринок медичного туризму демонструє стабільну динаміку зростання як на міжнародному, так і на національному рівні. Світові тенденції засвідчують високий попит на доступні та якісні медичні послуги, що стимулює розвиток цього сектору в країнах з конкурентними перевагами. В Україні, попри негативні наслідки повномасштабної війни, медичний туризм не зник, а трансформувався: активізувались західні регіони, зросла роль реабілітаційної медицини, а вітчизняні фахівці продовжують розвивати галузь як у країні, так і за її межами.

2.2. Аналіз факторів, що впливають на попит у медичному туризмі

Медичний туризм є однією з перспективних галузей, яка інтегрує систему охорони здоров'я та туристичну індустрію. Попит на медичні послуги за кордоном формується під впливом багатьох факторів, включаючи економічні, соціальні, технологічні, правові та безпекові аспекти. В Україні цей напрямок розвивається з урахуванням як міжнародних тенденцій, так і внутрішніх особливостей медичної сфери. Однак, після 2022 року галузь зазнала значних змін у зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням, що призвело до зміщення пріоритетів у сфері медичного туризму та трансформації ринку.

Одним із найважливіших факторів, що визначає рішення пацієнтів щодо отримання медичних послуг за кордоном, є вартість лікування. У розвинених країнах, таких як США, Велика Британія, Німеччина чи Франція, витрати на медичне обслуговування є надзвичайно високими, особливо якщо мова йде про складні операції, кардіохірургічні втручання, онкологічне лікування чи процедури штучного запліднення. У цьому контексті Україна приваблювала пацієнтів доступними цінами, які у 2–5 разів нижчі, ніж у західноєвропейських країнах. Вартість встановлення зубного імпланту в Україні становить від 500 до 1000 доларів США, тоді як у Німеччині ця процедура коштує від 3000 до 5000 доларів. Аналогічна ситуація спостерігається у сфері репродуктивної медицини: екстракорпоральне запліднення (ЕКЗ) в українських клініках є дешевшим у порівнянні з ЄС, що приваблює пацієнтів з Польщі, Великої Британії та Скандинавських країн [15].

Разом із тим, фінансова доступність лікування прямо залежить від економічної стабільності як країни-приймача, так і країни-донору пацієнтів.

Світові економічні кризи, падіння доходів населення, інфляційні процеси та знецінення національних валют можуть впливати на рішення потенційних медичних туристів. У воєнний період економічна ситуація в Україні залишається нестабільною, що ускладнює розвиток медичного туризму як прибуткової галузі. З одного боку, зниження курсу гривні робить лікування в Україні ще доступнішим для іноземців, однак із іншого боку, пацієнти обирають альтернативні країни, що не мають ризиків, пов'язаних із війною.

Ще одним вагомим економічним аспектом є рівень доходів потенційних пацієнтів та їхня купівельна спроможність. Попри те, що доступна вартість лікування є привабливим фактором, медичний туризм залишається досить витратною сферою, оскільки включає не лише саму процедуру лікування, а й витрати на переліт, проживання, харчування та супутні послуги. До 2022 року пацієнти з розвинених країн віддавали перевагу Україні саме через вигідне співвідношення ціни та якості. Однак у зв'язку з війною виникли нові витрати, пов'язані з питаннями безпеки, логістики та альтернативного лікування у сусідніх країнах, що також вплинуло на загальний рівень попиту [15].

Якість медичних послуг та рівень кваліфікації лікарів є не менш важливими факторами, що впливають на рішення іноземних пацієнтів звертатися за лікуванням в іншу країну. Україна має високий рівень медичної освіти, а значна частина лікарів проходять стажування у провідних клініках Європи та США, що сприяє запровадженню сучасних методик лікування. У сферах репродуктивної медицини, стоматології, пластичної хірургії та офтальмології українські клініки мають високу конкурентоспроможність.

Важливим фактором у розвитку медичного туризму є доступність новітніх технологій. Використання сучасного обладнання, впровадження малоінвазивних хірургічних методик, 3D-імплантації та індивідуального підходу до лікування роблять українські медичні центри привабливими для іноземних пацієнтів. В Україні широко застосовуються новітні методи лазерної

корекції зору, імплантації зубів та лікування ортопедичних захворювань, що дозволяє конкурувати з клініками Туреччини, Чехії чи Ізраїлю [19].

Проте, після 2022 року кадровий потенціал української медицини зазнав значних змін. Частина лікарів, зокрема вузькопрофільні спеціалісти, виїхала за кордон або була змушена змінити місце роботи у зв'язку з переміщенням медичних установ у безпечні регіони. Відтік кваліфікованих кадрів створює ризик для подальшого розвитку медичного туризму, адже саме наявність досвідчених фахівців є визначальним критерієм вибору країни для лікування.

Водночас, ситуація має і позитивний аспект: інтеграція українських лікарів у європейські медичні заклади відкриває можливості для міжнародного співробітництва, обміну досвідом та підвищення стандартів медичних послуг в Україні. У перспективі це може стати перевагою, оскільки дозволить створити мережу партнерських клінік та залучати пацієнтів із європейських країн завдяки високій якості лікування та конкурентоспроможним цінам [19].

Рівень розвитку інфраструктури є дуже важливим аспектом, що впливає на привабливість країни для медичних туристів. До початку воєнних дій в Україні функціонувала розгалужена мережа приватних клінік, які відповідали міжнародним стандартам у таких сферах, як стоматологія, репродуктивна медицина, кардіохірургія та пластична хірургія. Зокрема, великі міста, такі як Київ, Львів, Одеса, Харків та Дніпро, мали сучасне медичне обладнання, що забезпечувало високий рівень діагностики та лікування.

Однак бойові дії призвели до часткової руйнації медичної інфраструктури та вимушеної релокації спеціалістів у більш безпечні регіони. Унаслідок цього спостерігається зміщення географії медичних послуг у напрямку західних областей України. Такі міста, як Львів, Ужгород, Тернопіль та Івано-Франківськ, стали новими центрами медичного туризму, оскільки саме туди перемістилися провідні спеціалісти та частина клінік [19].

Суттєвим обмеженням для відновлення міжнародного медичного туризму є відсутність авіасполучення. Закриття повітряного простору унеможливило прямий приїзд пацієнтів із-за кордону, що створює додаткові логістичні перешкоди та витрати. Унаслідок цього основними шляхами прибуття пацієнтів до України залишаються сухопутні переходи через Польщу, Румунію, Словаччину та Угорщину, що значно звужує цільову аудиторію міжнародних туристів.

Водночас, розвиток дистанційних медичних консультацій є одним із можливих напрямів адаптації українського медичного ринку до нових реалій. Чимало приватних клінік запровадили онлайн-консультації для пацієнтів з-за кордону, що дозволяє підтримувати міжнародну присутність та розширювати спектр послуг. Спостерігається посилення міжнародного співробітництва з клініками Європи, що може стати важливим чинником інтеграції України у світову систему медичного туризму. [19].

Прикладом такого співробітництва є проєкт «Мости здоров'я»: створення транскордонної телемедичної діагностичної та терапевтичної платформи для лікарів та пацієнтів. Його реалізує Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького та Волинський національний університет імені Лесі Українки спільно з медичним університетом у Любліні (Польща). У рамках проєкту буде створено платформу транскордонної співпраці яка матиме назву HEALTH BRIDGES для сприяння співпраці між польськими та українськими лікарями за допомогою цифрових інструментів та рішень.

Також у межах міжнародної програми партнерства для лікарень «Надзвичайні заходи в галузі діагностики інфекційних захворювань», ініційованої GIZ, Полтавський регіон отримав грант на сучасне діагностичне обладнання. Проєкт реалізується у співпраці з Університетом Дуйсбург-Ессен (Німеччина). З німецького боку над ним працювали професор Ульф Дітмер,

Геннадій Зелінський та координаторка Урсула Шраммель. Українську сторону представляли професори Ігор Кайдашев, Тетяна Коваль та Ірина Шкурупій. Угоду про співпрацю підписали ректори двох університетів — Вячеслав Ждан (ПДМУ) та Барбара Альберт (Університет Дуйсбург-Ессен), а також керівник Університетської клініки Ессена Торстен Каатце.

Найяскравішим прикладом такої співпраці є ініціатива міжнародного медичного партнерства, започаткована під патронатом першої леді Олени Зеленської, вже об'єднала понад 50 українських та іноземних медичних закладів. Наприклад, берлінська університетська лікарня Charité співпрацює з п'ятьма українськими медичними установами у сфері психічної реабілітації.

Питання безпеки є одним із визначальних аспектів при виборі країни для отримання медичних послуг. Якщо до початку війни цей фактор не мав суттєвого впливу на попит, то в умовах воєнного конфлікту він став критично важливим. Воєнні дії, регулярні ракетні обстріли та загроза для цивільного населення зумовили значне скорочення кількості іноземних пацієнтів, які розглядають Україну як можливе місце для лікування.

У сучасних умовах з'являється новий сегмент медичного туризму – реабілітаційний туризм, який орієнтований на відновлення пацієнтів із бойовими травмами та психологічними розладами. Через значну кількість поранених військовослужбовців та цивільних громадян попит на послуги фізичної реабілітації, протезування та психологічної допомоги зростає, що відкриває можливості для міжнародної співпраці у цій сфері [14].

Західні регіони України, які залишаються відносно безпечними, активно розвивають реабілітаційні центри за підтримки міжнародних організацій. Зокрема, міжнародні фонди та уряди країн-партнерів надають фінансову допомогу для створення сучасних реабілітаційних закладів, що може закласти основу для подальшого розвитку цього напрямку у післявоєнний період.

Україна має низку конкурентних переваг у сфері правового регулювання, які можуть сприяти залученню іноземних пацієнтів. Зокрема, одним із найбільш розвинених сегментів залишається репродуктивна медицина. В Україні дозволені такі процедури, як сурогатне материнство, донорство яйцеклітин та ембріонів, що у багатьох країнах Європи та Північної Америки регулюється значно жорсткіше. До початку бойових дій деякі клініки мали акредитацію Joint Commission International (JCI) та відповідали європейським стандартам якості. Проте у сучасних умовах частина цих сертифікатів може бути переглянута або призупинена, що вимагає додаткових зусиль для відновлення довіри міжнародної спільноти [28].

Розвиток державно-приватного партнерства та міжнародної співпраці може сприяти поступовому відновленню України як країни-приймача медичних туристів. Зокрема, необхідним є спрощення візових процедур для іноземних пацієнтів, запровадження програм страхування для медичних туристів та активне просування українських медичних послуг на міжнародних ринках.

Таблиця 2.2

Основні фактори, що впливають на попит у сфері медичного туризму в Україні

Фактор	Зміст впливу	Актуальний стан в Україні (2024–2025)
Економічний	Вартість медичних послуг, купівельна спроможність пацієнтів, курс валют	Вартість нижча у 2–5 разів порівняно з ЄС; гривня девальвована
Соціальний	Демографічні зміни, очікування пацієнтів, культурні вподобання	Зростає попит на репродуктивну медицину, стоматологію
Технологічний	Наявність сучасного обладнання, впровадження інноваційних методів лікування	Використання 3D-імплантів, лазерних систем, клітинних технологій
Юридичний	Легальність процедур, акредитація клінік, міжнародні стандарти	Доступне сурогатне материнство, часткова втрата JCI-сертифікацій

Інфраструктурний	Розвиток клінік, логістика, можливості для прийому іноземців	Західна Україна адаптується, авіасполучення відсутнє
Безпековий	Стабільність, наявність воєнних дій, ризики для пацієнтів	Війна стримує потік іноземців; розвивається реабілітаційний туризм
Міжнародна інтеграція	Співпраця з іноземними партнерами, доступ до глобального ринку	Зростає дистанційна співпраця, відкриваються філії за кордоном

Отже, попит на медичні послуги в Україні формується під впливом різних факторів, серед яких головну роль відіграють економічна доступність, висока кваліфікація лікарів, рівень інфраструктури, безпекова ситуація та законодавчі умови. До 2022 року Україна демонструвала стійке зростання в галузі медичного туризму, проте війна внесла суттєві корективи. Попит на традиційні напрями (стоматологія, пластична хірургія, репродуктивна медицина) знизився через безпекові ризики, але натомість почав розвиватися реабілітаційний туризм.

У перспективі після завершення війни Україна має потенціал для відновлення медичного туризму, особливо у сферах реабілітації, санаторно-курортного лікування та високотехнологічних медичних послуг. Для цього необхідні інвестиції у медичну інфраструктуру, міжнародне співробітництво, адаптація до світових стандартів та ефективне правове регулювання.

2.3. Динаміка та структура попиту на медичні туристичні послуги в Україні: статистичні та маркетингові дослідження

За останнє десятиліття Україна суттєво наростила свій потенціал у сфері медичного туризму. У 2019 році, за даними Державного агентства розвитку туризму України, близько 65 тис. іноземних пацієнтів скористалися медичними послугами в українських клініках. Основними напрямками були стоматологія, репродуктивна медицина, офтальмологія, ортопедія та пластична хірургія.

Однак пандемія COVID-19, що розпочалася у 2020 році, значно вплинула на міжнародні потоки пацієнтів. У 2020 році кількість іноземних пацієнтів, які відвідали Україну, зменшилася на 50%, що пояснюється обмеженнями на подорожі, локдаунами та зменшенням платоспроможності туристів [28].

Подальшим шоком для медичного туризму стало повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році. Закриття повітряного простору, знищення частини медичної інфраструктури та безпекові ризики призвели до катастрофічного скорочення потоку медичних туристів. Якщо у 2021 році Україну відвідало приблизно 45 тис. медичних туристів, то у 2022 році ця кількість скоротилася майже в чотири рази – до 12 тис. осіб [23].

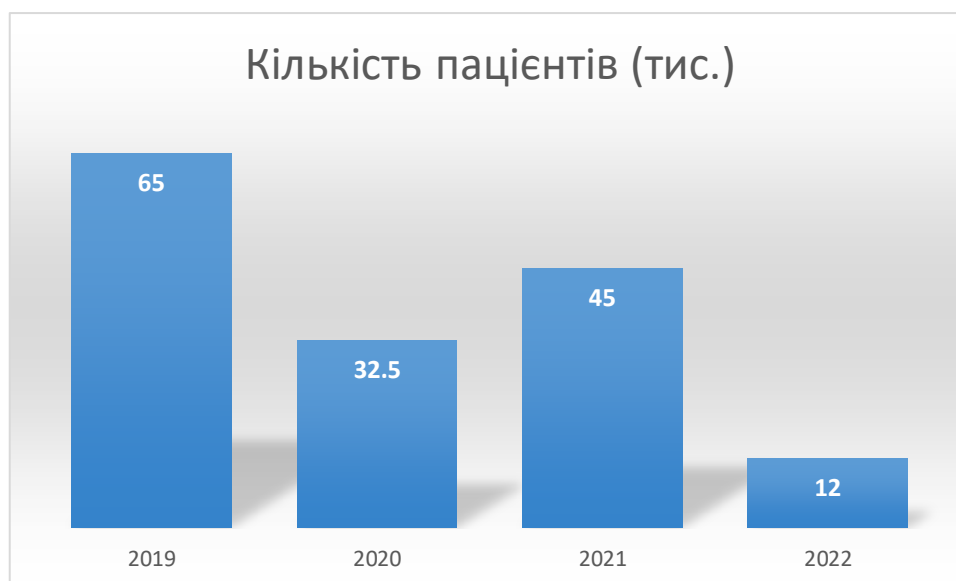

Рис. 2.1. Динаміка кількості іноземних пацієнтів в Україні (2019–2022)

Водночас, попри складну ситуацію, Україна демонструє певний потенціал для відновлення медичного туризму. Основним напрямком, який зберіг свою активність, стала реабілітація військових та цивільних, що постраждали внаслідок бойових дій. Деякі медичні установи, зокрема у західних регіонах України, продовжують приймати пацієнтів із-за кордону, пропонуючи якісні послуги у галузі стоматології, ортопедії та репродуктивної медицини.

Аналіз структури попиту дозволяє виокремити основні сегменти медичних послуг, що користуються найбільшим попитом серед іноземних пацієнтів. До початку війни медичний туризм в Україні стабільно розвивався, формуючи певні спеціалізовані напрями, які найбільше приваблювали пацієнтів з-за кордону. Популярність кожного напрямку залежала від комбінації таких факторів, як якість медичних послуг, вартість процедур, доступність необхідного лікування у країні походження пацієнтів, а також рівень сервісу та законодавче регулювання.

Рис. 2.2. Структура попиту на медичні туристичні послуги в Україні до 2022 року

Стоматологічні послуги традиційно займали перше місце у структурі попиту, охоплюючи близько 40% усього медичного туризму в Україні. Висока якість стоматологічних процедур у поєднанні з доступною ціною робили українські клініки конкурентоспроможними на міжнародному ринку. Встановлення зубного імпланту в Україні коштувало в середньому 500-800 доларів, тоді як у країнах Західної Європи ціна стартувала від 2000 доларів, а в США могла перевищувати 4000-5000 доларів. Серед найпопулярніших процедур були імплантація зубів, протезування, естетична стоматологія, відбілювання та ортодонтичне лікування. Значна частка пацієнтів приїжджала з Польщі, Німеччини, Великої Британії, Ізраїлю та США. Для залучення іноземних пацієнтів українські стоматологічні клініки створювали спеціальні пакети послуг, які включали не лише лікування, але й супровід перекладачів, трансфер з аеропорту, проживання в готелях, а також консультації у післяопераційний період [38].

Другим за популярністю напрямом була репродуктивна медицина, що складала приблизно 20% загального ринку медичного туризму в Україні. Країна зарекомендувала себе як один із лідерів у сфері екстракорпорального

запліднення (ЕКЗ), лікування безпліддя, донорських програм та сурогатного материнства. Пацієнти з Німеччини, Італії, Франції та Ізраїлю приїжджали до українських клінік, оскільки в їхніх країнах такі процедури або суворо обмежені, або занадто дорогі. У Франції та Німеччині існують обмеження на використання донорських яйцеклітин, тоді як в Україні ця процедура дозволена і значно дешевша. Вартість повного циклу ЕКЗ в Україні коливалася в межах 5000-7000 доларів, тоді як у США та Великій Британії вона перевищувала 15 000-20 000 доларів. Особливою популярністю користувалася програма сурогатного материнства, оскільки українське законодавство надавало прозорі правові умови для цієї процедури, на відміну від багатьох європейських країн, де вона заборонена або жорстко регулюється [38].

Офтальмологічні послуги охоплювали приблизно 15% ринку. Українські офтальмологічні клініки спеціалізувалися на замінах кришталика ока, лазерній корекції зору, лікуванні катаракти та глаукоми, що було значно дешевшим у порівнянні з аналогічними процедурами в країнах ЄС. Операція з заміни кришталика в Україні коштувала близько 1000-1500 доларів, у той час як у Польщі або Німеччині – 4000-6000 доларів. Важливим фактором популярності української офтальмології було використання передових технологій, таких як лазерна хірургія та імплантація інтраокулярних лінз, а також мінімальні терміни очікування на проведення операцій, що є суттєвою проблемою у державних клініках європейських країн [38].

Пластична хірургія та естетична медицина також займали вагомий частку в структурі медичного туризму, становлячи близько 10% від загального потоку пацієнтів. Українські клініки пропонували широкий спектр послуг – ринопластику, ліпосакцію, підтяжку обличчя, блефаропластику, а також контурну пластику та ін'єкційні процедури. Основними клієнтами були громадяни країн Близького Сходу, США та Європи, які шукали можливості отримати якісні послуги за помірною ціною. Ринопластика в Україні

коштувала близько 2500-3000 доларів, тоді як у Великій Британії або Франції – понад 7000-9000 доларів [38].

Ортопедичні та кардіохірургічні процедури складали 10% попиту. Українські медичні центри пропонували операції на суглобах, протезування колінних та тазостегнових суглобів, кардіохірургічні втручання, що приваблювало пацієнтів з тих країн, де медичне страхування не покривало певні операції або встановлювало довгі черги на лікування. У Великій Британії пацієнт міг чекати на операцію з заміни суглоба до 12 місяців, тоді як в Україні її можна було провести усього за декілька тижнів. Вартість таких операцій була на 30-50% нижчою у порівнянні з європейськими клініками [39, с. 27].

Повномасштабне вторгнення у 2022 році докорінно змінило структуру попиту на медичні туристичні послуги в Україні. Значно зменшився потік іноземних пацієнтів, оскільки безпекові ризики та припинення авіасполучення ускладнили доступ до українських клінік. Проте, зросла внутрішня потреба у реабілітаційних послугах для поранених військових, цивільних осіб та ветеранів, що створює перспективи для трансформації медичного туризму.

Війна сприяла розвитку реабілітаційної медицини, ортопедичних операцій, психологічної підтримки та протезування. Наразі в Україні активно працюють реабілітаційні центри у Львівській, Івано-Франківській, Закарпатській областях, які займаються лікуванням військових із бойовими травмами та розробляють програми відновлення для ветеранів [38].

Одним з найбільших реабілітаційних центрів у Львові є «Незламні» (UNBROKEN). Надає комплексну допомогу військовим та цивільним особам, які постраждали внаслідок війни. Центр «Незламні» пропонує широкий спектр послуг, зокрема: хірургічне лікування, ортопедію та протезування, фізичну та психологічну реабілітацію, а також ментальну підтримку. Проект Національного реабілітаційного центру реалізується за підтримки Офісу Президента України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства у

справах ветеранів України, Львівської обласної військової адміністрації та Львівської міської ради.

НАВ Lviv Habilitation Center - абілітаційний центр у Львові, який допомагає ветеранам та цивільним адаптуватися до нових умов життя після лікування та фізичної реабілітації. У центрі пацієнти навчаються самостійності в інклюзивному просторі робити щоденні справи, зокрема готувати їжу, здійснювати покупки та користуватися транспортом.

Центр фізіотерапії святого Юди-Тадея у Івано-Франківську. Надає послуги з фізичної терапії дітей з органічними ураженнями центральної нервової системи, порушеннями опорно-рухового апарату, а також із захворюваннями внутрішніх органів і систем. Для дорослих проводяться заняття з фізичної терапії при захворюваннях хребта, після травм, опіків та обморожень, при хронічних захворюваннях внутрішніх органів.

Попри численні виклики, що постали перед медичним туризмом в Україні, маркетингові дослідження вказують на значний потенціал для відновлення та подальшого розвитку цієї галузі. Головними факторами успіху є створення ефективної системи міжнародного просування медичних послуг, покращення державної підтримки цієї сфери, інтеграція з європейськими медичними структурами та розвиток реабілітаційного туризму.

Передусім, важливим завданням є просування України як медичного хаба у Східній Європі. Для цього необхідно активізувати використання сучасних маркетингових інструментів, спрямованих на залучення іноземних пацієнтів. Зокрема, ефективною стратегією є розвиток цифрових технологій для популяризації медичних послуг – це включає SEO-оптимізацію сайтів медичних установ, ведення контент-маркетингу, використання контекстної реклами, а також активну роботу у соціальних мережах та міжнародних медичних платформах. Створення спеціалізованих вебпорталів для іноземних пацієнтів, на яких буде зібрана інформація про послуги, вартість лікування,

відгуки пацієнтів та можливості консультацій онлайн, може значно підвищити довіру до українських медичних закладів та спростити процес вибору для потенційних клієнтів [38].

Вагомою умовою розвитку є створення державних програм підтримки медичного туризму. Досвід таких країн, як Туреччина, Угорщина та Польща, свідчить, що залучення держави у цей сектор дозволяє значно покращити його конкурентоспроможність. Уряд України може сприяти розвитку медичного туризму шляхом надання пільг для іноземних пацієнтів, спрощення візових процедур, а також запровадження програм фінансування для українських клінік, що орієнтовані на міжнародний ринок. Додатково варто зосередитися на підтримці міжнародної акредитації медичних установ, адже сертифікація за стандартами Joint Commission International (JCI) або ISO підвищить довіру до української медицини на світовому рівні.

Наступним кроком має стати інтеграція України з європейськими медичними структурами. Це дозволить створити нові можливості для взаємного обміну пацієнтами та забезпечити стабільні потоки клієнтів з-за кордону. Важливою складовою цього процесу є розширення співпраці між українськими та європейськими клініками, що може виражатися у партнерських угодах, обміні лікарями та спільних дослідницьких проєктах у сфері медицини. Відкриття спільних медичних центрів, у яких працюватимуть як українські, так і європейські лікарі, дозволить підвищити рівень довіри до української медицини серед іноземних пацієнтів [38].

Особливе значення у сучасних умовах має розвиток реабілітаційного туризму. Внаслідок війни в Україні з'явилася нагальна потреба у спеціалізованих центрах для лікування та відновлення військових та цивільних осіб, які постраждали від бойових дій. У перспективі ці заклади можуть стати привабливими і для іноземних пацієнтів, які шукають якісну та доступну реабілітацію після травм та складних хірургічних втручань. Враховуючи

досвід таких країн, як Німеччина та Ізраїль, де реабілітаційна медицина є однією з основних складових системи охорони здоров'я, Україні варто розглянути можливість залучення міжнародних партнерів для створення сучасних реабілітаційних центрів.

Крім медичних аспектів, варто приділяти увагу й туристичній складовій. Оскільки частина пацієнтів поєднує лікування з відпочинком, необхідно створювати комплексні пропозиції, що включатимуть не лише медичні послуги, а й комфортне перебування, оздоровчі програми та екскурсійні маршрути. В Україні існує значний потенціал для розвитку такого формату медичного туризму, особливо у містах з розвиненою санаторно-курортною інфраструктурою, як-от Трускавець, Моршин, Одеса та Львів.

Отже, медичний туризм в Україні зазнав значного впливу від глобальних криз, таких як пандемія COVID-19 та війна. Однак завдяки конкурентним перевагам – високій якості послуг, доступним цінам, кваліфікованим лікарям та ліберальному законодавству у сфері репродуктивної медицини – країна має потенціал для відновлення цього сегмента.

Для розвитку медичного туризму необхідно впроваджувати сучасні маркетингові стратегії, залучати міжнародних партнерів та інвестувати в інфраструктуру реабілітації та високотехнологічної медицини.

2.4. Особливості споживчої поведінки та переваг клієнтів у сфері медичного туризму

Медичний туризм як галузь світової економіки стрімко розвивається, залучаючи мільйони пацієнтів до подорожей у пошуках якісної та доступної медичної допомоги. Україна, зважаючи на своє географічне розташування, конкурентоспроможні ціни та високий рівень послуг у деяких галузях медицини, поступово утверджується на ринку міжнародного медичного туризму. Дослідження особливостей споживчої поведінки та переваг клієнтів цієї сфери є важливим аспектом для подальшого розвитку галузі.

За даними Української Асоціації Медичного Туризму, найбільш затребуваними напрямками медичних послуг серед іноземних пацієнтів є репродуктивна медицина, стоматологія, офтальмологія, пластична хірургія, клітинна терапія та санаторно-курортне лікування. Вибір України як місця для отримання цих послуг обумовлений не лише доступною вартістю, але й високим рівнем професіоналізму українських лікарів, інноваційними методами лікування та мінімальними чергами на проведення медичних процедур [38].

Таблиця 2.1

Популярні напрями медичного туризму в Україні та особливості споживчої поведінки клієнтів

Напрямок медицини	Частка туристів	Основні послуги	Причини популярності
Репродуктивна медицина	~20%	ЕКЗ, донорство, сурогатне материнство	Доступність, законодавча легалізація, висока ефективність
Стоматологія	~27%	Імплантація, протезування, естетика	Низька вартість, сучасні матеріали, короткі терміни
Офтальмологія	~15%	Лазерна корекція, заміна кришталика	Новітні технології, відсутність черг, доступна ціна

Пластична хірургія	~14%	Ринопластика, ліпосакція, підтяжки	Малоінвазивність, швидка реабілітація, прийнятна вартість
Клітинна терапія	—	Стовбурові клітини, лікування хвороб	Інноваційність, доступність у порівнянні з обмеженнями у Європі
Санаторно-курортне лікування	—	Вода, грязі, реабілітація	Природні ресурси, традиції, зручне розташування

Репродуктивна медицина є одним із найпопулярніших напрямів серед медичних туристів. Україна пропонує широкий спектр послуг у цій сфері, зокрема екстракорпоральне запліднення (ЕКЗ), сурогатне материнство та донорство яйцеклітин, які є доступними та легальними. На відміну від багатьох західноєвропейських країн, де законодавчі обмеження значно ускладнюють використання репродуктивних технологій, в Україні ця галузь розвивається відкрито та активно. Успішність процедур в українських клініках досягає рівня провідних європейських центрів, що підвищує привабливість країни для пацієнтів з-за кордону [38].

Не менш популярною сферою серед іноземних пацієнтів є стоматологія. Близько 27% медичних туристів звертаються до українських стоматологічних клінік для проведення імплантації, протезування, естетичної стоматології та ортодонтичного лікування. Українські стоматологи використовують сучасні матеріали, такі як цирконієві коронки та високоякісні імпланти, що відповідають міжнародним стандартам. Ціни на стоматологічні послуги в Україні в 2-3 рази нижчі, ніж у країнах Західної Європи, що робить їх економічно вигідними для пацієнтів [38].

Серед інших популярних напрямків медичного туризму варто відзначити офтальмологію. В українських клініках активно застосовуються новітні технології для корекції зору, лікування катаракти, глаукоми та інших офтальмологічних патологій. Використання лазерних методів корекції, таких як LASIK та SMILE, дозволяє досягти високої точності та мінімізувати ризики ускладнень. Іноземні пацієнти обирають Україну через можливість швидкого

доступу до операцій та значно нижчу вартість у порівнянні з європейськими клініками.

Ще одним важливим напрямком є пластична хірургія та косметологія. Близько 14% медичних туристів приїжджають до України для проведення операцій, спрямованих на покращення зовнішнього вигляду. Затребуваними процедурами є ринопластика, ліпосакція, підтяжка обличчя та грудей, а також контурна пластика. В українських клініках використовуються сучасні малоінвазивні техніки, які дозволяють скоротити реабілітаційний період та досягти природного результату. Високий рівень підготовки лікарів, сучасне обладнання та доступна вартість роблять Україну привабливою для пацієнтів, які прагнуть отримати якісні послуги у сфері естетичної медицини.

Окрему увагу слід приділити лікуванню із застосуванням стовбурових клітин. Україна є однією з небагатьох країн, де дозволено використовувати цю технологію в терапевтичних цілях. Лікування стовбуровими клітинами застосовується для відновлення пошкоджених тканин, лікування неврологічних захворювань, ортопедичних патологій та автоімунних порушень. Оскільки в багатьох європейських країнах застосування цієї методики обмежене або вимагає довготривалого очікування, іноземні пацієнти обирають Україну як альтернативу, що пропонує передові технології за доступною ціною [38].

Санаторно-курортне лікування також входить до переліку популярних послуг серед іноземних пацієнтів. Україна має широкий вибір курортів із мінеральними водами, лікувальними грязями та термальними джерелами, які сприяють відновленню здоров'я. Санаторії в Трускавці, Моршині, Східниці та Закарпатті пропонують комплексні програми реабілітації для пацієнтів із захворюваннями шлунково-кишкового тракту, опорно-рухового апарату, серцево-судинної системи та нервової системи. Завдяки поєднанню природних

ресурсів та сучасних методів лікування, українські курорти приваблюють туристів з усього світу.

Вибір України як напрямку медичного туризму обумовлений кількома основними факторами. Насамперед, значну роль відіграє доступна вартість послуг, яка в середньому на 30-70% нижча, ніж у країнах Західної Європи та США. Це робить Україну конкурентоспроможною на міжнародному ринку медичних послуг. Також важливим фактором є висока якість лікування, особливо у приватних клініках, які відповідають міжнародним стандартам, використовують сучасне обладнання та залучають кваліфікованих лікарів [38].

Україна має вигідне географічне розташування, що робить її зручною для пацієнтів з Європи та Близького Сходу. Відсутність тривалого очікування на проведення операцій або процедур також є важливим чинником при виборі країни для медичного туризму. У багатьох західних країнах пацієнти змушені очікувати на лікування місяцями, тоді як в Україні доступ до медичних послуг можливий у найкоротші терміни.

Значущим фактором варто відмітити розвиток інноваційних методів лікування. Українські клініки активно впроваджують передові технології, такі як малоінвазивна хірургія, молекулярна діагностика, використання роботизованих систем для проведення операцій, що забезпечує високу точність медичних втручань. Це підвищує привабливість української медицини серед іноземних пацієнтів, які прагнуть отримати якісне лікування без зайвих витрат [38].

Незважаючи на значний потенціал України як країни медичного туризму, існує низка бар'єрів, що впливають на поведінку клієнтів і стримують розвиток цього напрямку. Однією з головних проблем є недостатня міжнародна популяризація українських клінік. Відсутність єдиної стратегії маркетингового просування та обмежена присутність українських медичних закладів у світових рейтингах і професійних спільнотах призводять до того, що іноземні

пацієнти частіше обирають більш розрекламовані країни-конкуренти, такі як Туреччина, Іспанія чи Польща.

До того ж мовний бар'єр є ще одним серйозним викликом, оскільки багато українських лікарів не володіють англійською або іншими іноземними мовами на достатньому рівні, що ускладнює комунікацію з пацієнтами з-за кордону. Політична та економічна нестабільність також формують певні ризики для іноземних туристів. Військові дії та загальна невизначеність можуть стримувати їхній вибір на користь України, навіть якщо якість і ціна медичних послуг є більш привабливими порівняно з іншими країнами [38].

Окремо варто зазначити відсутність державної підтримки медичного туризму, що контрастує з ситуацією в Туреччині, Польщі чи Іспанії, де уряди активно сприяють залученню іноземних пацієнтів, створюючи сприятливі умови для клінік та інвесторів. Українські клініки переважно самостійно розвивають цей напрям, проте відсутність системного підходу до організації та просування гальмує зростання цієї галузі.

Попри ці виклики, Україна має значний потенціал для розвитку медичного туризму, і реалізація ефективних стратегій може значно покращити її позиції на світовому ринку. Важливим кроком є розробка та впровадження національної платформи медичного туризму, яка містила б детальну інформацію про клініки, їхні акредитації, відгуки пацієнтів та можливості отримання послуг [38].

Також необхідно підвищувати рівень міжнародної акредитації українських клінік, адже сертифікація за стандартами JCI та ISO значно підвищує рівень довіри серед іноземних пацієнтів і робить українську медицину конкурентоспроможною. Важливим аспектом є й впровадження спеціальних програм навчання медичного персоналу з фокусом на мовну підготовку та міжкультурну комунікацію, що сприятиме більш комфортному обслуговуванню іноземних клієнтів.

Розвиток інфраструктури медичного туризму, зокрема транспортної логістики, послуг перекладу, зручного розміщення та супроводу пацієнтів, також є важливим елементом для залучення більшої кількості клієнтів. Важливо активізувати міжнародні маркетингові кампанії, просуваючи українську медицину через професійні виставки, конференції, онлайн-ресурси та соціальні медіа, що допоможе формувати позитивний імідж країни як привабливого напрямку для медичних туристів. У комплексі ці заходи можуть значно вплинути на зміну споживчої поведінки клієнтів та сприяти зміцненню позицій України на міжнародному ринку медичних послуг [38].

Отже, споживча поведінка у сфері медичного туризму значною мірою визначається рівнем якості, вартістю послуг, доступністю технологій та рівнем сервісу. Україна має значні конкурентні переваги у цій сфері, зокрема через доступність медичних процедур, високий рівень професіоналізму лікарів та сучасне технічне оснащення клінік. Водночас для подальшого розвитку цього сегмента необхідно усунути існуючі бар'єри та підвищити рівень міжнародної довіри. Розвиток медичного туризму в Україні не лише сприятиме економічному зростанню, а й дозволить країні стати одним із головних гравців на глобальному ринку медичних послуг.

Висновки до розділу 2

Аналіз ринку медичного туризму в Україні дозволив визначити головні тенденції, що впливають на попит, а також виокремити основні виклики та перспективи подальшого розвитку галузі. Світовий ринок медичного туризму демонструє стабільне зростання завдяки таким факторам, як зростаючі витрати на медичне обслуговування в розвинених країнах, прагнення пацієнтів до високоякісного та доступного лікування, розвиток медичних технологій та лібералізація законодавства в окремих сферах медицини. Україна, маючи конкурентні переваги у вигляді високого рівня медичних послуг, доступних цін та вигідного географічного розташування, до 2022 року займала вагоме місце на ринку міжнародного медичного туризму.

Попит на медичні туристичні послуги в Україні до 2022 року формувався завдяки таким напрямкам, як репродуктивна медицина, стоматологія, офтальмологія, пластична хірургія, ортопедія та санаторно-курортне лікування. Основними факторами, що впливали на вибір України як місця для медичного туризму, були висока якість лікування, значно нижчі ціни порівняно з країнами ЄС і США, а також відсутність довгих черг на отримання необхідних послуг.

Проте пандемія COVID-19, а згодом і повномасштабне вторгнення Росії в Україну в 2022 році, суттєво змінили динаміку попиту. У 2020 році через карантинні обмеження кількість іноземних пацієнтів скоротилася на 50%, а у 2022 році, через військові дії та загрози безпеці, потік медичних туристів зменшився майже в чотири рази. Незважаючи на це, галузь продемонструвала певну адаптацію: частина клінік у західних регіонах України продовжила надавати послуги іноземним пацієнтам, а також відбувся розвиток нового

напряму – реабілітаційної медицини, орієнтованої на відновлення військових та цивільних осіб, які постраждали внаслідок бойових дій.

Війна суттєво змінила структуру попиту: хоча традиційні напрями (стоматологія, репродуктивна медицина, офтальмологія) втратили значну частину клієнтів, значно зросла внутрішня потреба у медичній реабілітації, ортопедії та протезуванні. Це створює перспективи для розвитку спеціалізованих реабілітаційних центрів, які у майбутньому можуть стати важливим напрямом міжнародного медичного туризму.

Дослідження особливостей споживчої поведінки вказує, що іноземні пацієнти при виборі країни для медичного туризму орієнтуються на такі фактори, як вартість лікування, рівень медичного сервісу, сучасність обладнання, доступність інноваційних методів, законодавчі аспекти та безпекові умови. У мирний час Україна мала сильні конкурентні позиції за більшістю цих параметрів, однак воєнні дії призвели до зміщення пріоритетів пацієнтів, які надають перевагу стабільним країнам з розвиненою медичною інфраструктурою.

Попри виклики, медичний туризм в Україні має потенціал для відновлення. Основними напрямками розвитку можуть стати реабілітаційна медицина, цифрові медичні послуги (онлайн-консультації, телемедицина), співпраця українських клінік із закордонними медичними установами та інтеграція до європейської медичної системи. Перспективним є створення державних програм підтримки медичного туризму, міжнародне просування українських клінік, покращення інфраструктури та сертифікація медичних закладів за міжнародними стандартами.

Отже, хоча медичний туризм в Україні зіткнувся з серйозними викликами через війну, довгострокові перспективи його відновлення залишаються реальними. Залежно від геополітичної ситуації, державної політики та рівня міжнародного співробітництва, Україна може повернути собі

позиції важливого гравця на ринку медичного туризму, акцентуючи увагу на конкурентних перевагах і розвитку нових напрямів медичних послуг.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОПИТУ НА МЕДИЧНІ ТУРИСТИЧНІ ПОСЛУГИ

3.1. Перспективи розвитку ринку медичного туризму в Україні та механізми підвищення його привабливості

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що медичний туризм є одним із найбільш перспективних напрямів розвитку економіки України, який може суттєво зміцнити імідж держави на міжнародній арені та забезпечити додаткові надходження до бюджету. Україна має усі необхідні передумови для активного розвитку цього сегмента: наявність висококваліфікованих медичних кадрів, сучасних клінік, конкурентоспроможні ціни на послуги, унікальні природно-кліматичні ресурси та вигідне географічне розташування на перетині шляхів між Європою та Азією.

Водночас слід зазначити, що запровадження та продовження військового стану в Україні суттєво впливає на можливості повноцінного розвитку медичного туризму, обмежуючи потік іноземних пацієнтів, інвестиційну активність та загальну привабливість країни для туристів, що вимагає додаткових заходів із підтримки та адаптації галузі до сучасних умов.

Таблиця 3.1

*Основні механізми підвищення привабливості ринку медичного туризму
в Україні*

Напрямок розвитку	Зміст і механізми реалізації
Розвиток інфраструктури	Будівництво сучасних клінік, реабілітаційних центрів, санаторіїв, орієнтованих на іноземців

Формування національного бренду	Брендинг «Медична Україна», участь у міжнародних виставках, просування онлайн
Державна підтримка	Податкові пільги, державні програми кредитування та субсидування закладів
Підвищення кваліфікації персоналу	Навчання англійської мови, впровадження міжнародних медичних стандартів, тренінги
Цифровізація	Онлайн-платформи для вибору послуг, бронювання, комунікації, супровід клієнтів
Правовий захист пацієнтів	Розробка законодавства щодо відповідальності клінік, страхування, вирішення спорів

Перспективи розвитку ринку медичного туризму в Україні тісно пов'язані з необхідністю комплексної модернізації сфери охорони здоров'я, активним просуванням українських медичних послуг на міжнародних ринках, а також зі створенням стабільного та привабливого інвестиційного клімату. Після завершення активної фази військових дій та стабілізації безпекової ситуації в країні прогнозується суттєве зростання попиту на медичні послуги в Україні, особливо серед громадян країн Європи, Північної Америки, Близького Сходу та Азії. Таке зростання обумовлюється поєднанням високої якості медичного обслуговування із відносно низькою вартістю процедур у порівнянні з аналогічними послугами в інших державах.

Для забезпечення конкурентоспроможності України на світовому ринку медичного туризму необхідна реалізація низки стратегічних механізмів. Перш за все, важливим є розвиток спеціалізованої інфраструктури, що включає будівництво сучасних реабілітаційних центрів, санаторіїв, клінік та медичних комплексів, які відповідатимуть міжнародним стандартам сервісу, безпеки та комфорту. Такі об'єкти мають бути орієнтовані на прийом іноземних пацієнтів та їхніх супроводжуючих осіб.

Не менш важливим напрямом є формування сильного національного бренду в галузі медичного туризму, зокрема створення позитивного іміджу країни під брендом «Медична Україна». Для цього слід активно брати участь у міжнародних виставках, спеціалізованих форумах, просувати інформацію

через онлайн-платформи, а також залучати відомих лідерів думок, блогерів та журналістів для популяризації українських медичних можливостей серед потенційних споживачів послуг за кордоном.

Головним елементом стимулювання розвитку галузі має стати впровадження державних програм підтримки, серед яких — надання податкових пільг для інвесторів у сферу медичного туризму, розробка механізмів кредитування та субсидування будівництва й модернізації медичних закладів, спрямованих на обслуговування іноземних пацієнтів.

Водночас важливою умовою є підвищення кваліфікації медичних працівників, зокрема вдосконалення їхніх мовних навичок для обслуговування іноземних клієнтів, впровадження міжнародних стандартів лікування та догляду, а також регулярне проведення тренінгів із міжкультурної комунікації для забезпечення максимально комфортного перебування пацієнтів різних національностей.

Необхідно також забезпечити цифровізацію послуг шляхом створення єдиної інтегрованої онлайн-платформи, яка надаватиме потенційним медичним туристам можливість дистанційного вибору клініки, консультацій із фахівцями, бронювання процедур, а також оформлення повного пакету супровідних послуг (трансфер, проживання, перекладачі тощо).

Окремої уваги потребує питання безпеки та правового захисту іноземних пацієнтів. Для цього слід розробити і впровадити чіткі правові механізми регулювання діяльності у сфері медичного туризму, які б передбачали відповідальність медичних установ за якість послуг, страхування ризиків для пацієнтів та ефективні способи вирішення можливих конфліктних ситуацій.

Успішна реалізація вищезазначених заходів сприятиме не лише відновленню позицій України на світовому ринку медичного туризму, які були частково втрачені через воєнні дії, але й дасть змогу державі зайняти провідні

місця серед найпопулярніших світових напрямів для лікування, реабілітації та оздоровлення іноземних громадян.

3.2. Інноваційні підходи та стратегії просування медичних туристичних послуг

На сучасному етапі розвитку ринку медичного туризму інноваційні підходи та ефективні стратегії просування стають основними факторами для підвищення конкурентоспроможності країни на глобальному рівні. В умовах стрімкої глобалізації, цифровізації економіки та посилення міжнародної конкуренції Україна, маючи потужний науково-медичний потенціал, повинна орієнтуватися на активне впровадження новітніх технологій маркетингу, використання цифрових інструментів комунікації, розробку креативних моделей взаємодії з цільовою аудиторією та застосування нестандартних рішень для залучення іноземних пацієнтів.

Таблиця 3.2

Інноваційні підходи та стратегії просування медичних туристичних послуг в Україні

Напрямок інновацій/стратегії	Зміст і ключові інструменти реалізації
Цифровий маркетинг	Онлайн-платформи, мобільні додатки, чат-боти, інтеграція з Google Maps та SEO-просування
Персоналізований маркетинг	Використання Big Data, AI, CRM-систем, автоматизація комунікації з пацієнтами
Інфлюенсер-маркетинг	Співпраця з блогерами, лікарями-експертами, медичними лідерами думок
Віртуальна присутність	3D-тури клініками, відеоекскурсії, онлайн-консультації з лікарями
Міжнародне партнерство	Співпраця зі страховими компаніями, медичними брокерами, турагентствами
Участь у глобальних заходах	Виставки, форуми, конференції, презентації досягнень медицини
Формування позитивного іміджу	Участь у рейтингах, сертифікація (JCI, ISO), міжнародна комунікація, присутність у ЗМІ
Регіональні медичні кластери	Об'єднання медичних центрів, курортів і туроператорів в єдині платформи
Комплексні програми реабілітації	Поєднання лікування з оздоровчим туризмом — курорти, природа, культура

Серед найперспективніших інноваційних підходів у сфері медичного туризму є широке використання цифрового маркетингу через спеціалізовані онлайн-платформи. Завдяки цим ресурсам потенційні клієнти можуть швидко й зручно ознайомитися з повною інформацією про спектр медичних послуг, спеціалізацію клінік, кваліфікацію лікарів, умови лікування, вартість процедур, наявність міжнародних сертифікатів та реальні відгуки пацієнтів. Створення єдиних національних і регіональних інформаційно-консультаційних центрів у форматі веб-порталів, мобільних додатків і чат-ботів забезпечує суттєве спрощення комунікації між пацієнтами та медичними установами.

Ще одним важливим напрямом інновацій є впровадження персоналізованого маркетингу, який базується на аналізі великих масивів даних (Big Data) і використанні технологій штучного інтелекту (AI). Застосування сучасних CRM-систем і алгоритмів машинного навчання дає можливість не тільки управляти взаємодією з клієнтами на якісно новому рівні, а й проактивно передбачати та задовольняти їхні потреби, що значно підвищує рівень довіри та лояльності до українських медичних закладів.

У контексті новітніх стратегій просування медичних туристичних послуг особливого значення набуває інфлюенсер-маркетинг і співпраця з лідерами думок. Завдяки популярним блогерам, медичним експертам та громадським діячам, які поширюють позитивний досвід лікування в Україні через власні платформи, формується стійкий позитивний імідж української медицини серед міжнародної аудиторії.

Не можна оминати увагою й важливість розвитку віртуальних інструментів ознайомлення потенційних пацієнтів із медичними послугами. Організація віртуальних турів клініками, створення інтерактивних 3D-екскурсій медичними центрами та проведення онлайн-консультацій з провідними лікарями дозволяє потенційним пацієнтам заздалегідь ознайомитися з якістю інфраструктури, рівнем сервісу та кваліфікацією

персоналу, що стає критичним фактором у виборі країни для лікування, особливо в умовах повоєнного відновлення.

Важливою стратегією для розширення міжнародної присутності України є створення партнерських мереж із закордонними страховими компаніями, туристичними агентствами, медичними брокерами та консалтинговими структурами. Такі партнерства не лише сприяють формуванню стабільного потоку пацієнтів, а й забезпечують їм повний супровід — від візової підтримки до організації лікування та реабілітації.

Ще однією ефективною формою просування є участь України у міжнародних виставках, форумах і спеціалізованих заходах у сфері медичного туризму. Подібні події надають можливість презентувати вітчизняні досягнення у сфері медицини, укладати партнерські угоди, налагоджувати міжнародне співробітництво та залучати інвестиції.

Необхідно активно працювати над формуванням позитивного іміджу України як безпечного, високотехнологічного та доступного напрямку для медичного туризму. Для цього важливо розробляти системну комунікаційну політику, брати участь у міжнародних рейтингах, здійснювати сертифікацію клінік за міжнародними стандартами якості (зокрема JCI), а також ефективно співпрацювати із світовими ЗМІ та професійними медичними об'єднаннями.

Подальший розвиток медичного туризму в Україні повинен базуватися також на створенні спеціалізованих регіональних кластерів медичного туризму. Об'єднання медичних установ, санаторно-курортних закладів, туристичних операторів та інших партнерів у єдині кластери дозволить підвищити якість послуг, забезпечити синергію ресурсів і зміцнити конкурентні переваги кожного регіону.

Окремим перспективним напрямом є розробка інноваційних програм реабілітації для іноземних пацієнтів, що передбачають поєднання медичних процедур із оздоровчим туризмом — відвідуванням курортів, природних

заповідників і культурних пам'яток. Це сприятиме не тільки покращенню фізичного стану пацієнтів, а й створенню комплексного позитивного враження про Україну.

Отже, можна зазначити, що впровадження інноваційних технологій, застосування креативних маркетингових стратегій і активна міжнародна діяльність є фундаментальними чинниками для успішного розвитку ринку медичного туризму в Україні та її інтеграції у світову систему охорони здоров'я.

3.3. Прогнозування попиту на ринку медичного туризму: моделі та сценарії розвитку

Прогнозування попиту на медичні туристичні послуги в Україні є важливим інструментом стратегічного планування, що дозволяє не лише оцінити потенціал галузі, а й сформувати ефективну політику її підтримки та розвитку. На основі аналізу динаміки міжнародного медичного туризму, оцінки внутрішніх ресурсів країни, економічної ситуації, безпекових ризиків та макроекономічних тенденцій, нами розроблено три можливі сценарії розвитку ринку медичного туризму в Україні на період 2025–2030 рр.: оптимістичний, базовий та песимістичний. Для кожного з них побудовано прогноз кількості іноземних пацієнтів, що скористаються українськими медичними послугами.

Оптимістичний сценарій передбачає завершення активної фази воєнних дій у 2025 році, поступове відновлення інфраструктури, активізацію державної політики підтримки медичного туризму, лібералізацію візового режиму, налагодження регулярного міжнародного транспортного сполучення та проведення масштабної рекламної кампанії за кордоном. За таких умов прогнозується стрімке зростання обсягів медичного туризму вже з 2025 року. У таблиці 3.2 наведено прогноз попиту в межах цього сценарію.

Таблиця 3.2

Прогноз обсягів медичного туризму в Україні за оптимістичним сценарієм, 2025–2030 рр.

Рік	Орієнтовна кількість іноземних пацієнтів	Темп приросту, %
2025	35 000	—
2026	39 200	+12.0
2027	44 000	+12.2

2028	49 400	+12.3
2029	55 400	+12.1
2030	62 000	+11.9

У межах оптимістичного прогнозу найбільш динамічними залишатимуться напрями пластичної хірургії, репродуктології, стоматології, офтальмології та післяопераційної реабілітації. При цьому прогнозується розширення географії пацієнтів: окрім традиційних клієнтів з країн СНД та ЄС, зросте інтерес з боку громадян Канади, США, Ізраїлю, Саудівської Аравії та ОАЕ.

Базовий сценарій передбачає повільну стабілізацію ситуації в країні, часткову наявність воєнного стану до 2026 року, поступове відкриття кордонів, але обмежену державну підтримку галузі та незначну інвестиційну активність. При цьому українські медичні установи продовжують функціонувати, але не в повному обсязі, а пацієнтопотік формується здебільшого за рахунок найближчих країн – Молдови, Польщі, Угорщини, Словаччини, а також представників української діаспори.

Таблиця 3.3

Прогноз обсягів медичного туризму в Україні за базовим сценарієм, 2025–2030 рр.

Рік	Орієнтовна кількість іноземних пацієнтів	Темп приросту, %
2025	28 000	—
2026	29 600	+5.7
2027	31 400	+6.1
2028	33 400	+6.4
2029	35 700	+6.9
2030	38 200	+7.0

У базовому сценарії суттєвих проривів не очікується, але ринок зберігає поступову позитивну динаміку. Найбільш популярними залишаються бюджетні медичні послуги: стоматологія, діагностика, офтальмологія,

естетична медицина. Зростання залежить переважно від конкурентних цін та збереження відносної безпеки у великих містах (Київ, Львів, Ужгород, Чернівці).

Песимістичний сценарій враховує подальше продовження збройної агресії, нестабільну безпекову ситуацію, руйнування частини медичної інфраструктури, низький рівень іноземних інвестицій та практично повну відсутність державної підтримки галузі. У таких умовах спостерігається значне скорочення медичного туризму, який зберігається лише у вигляді окремих випадків приїзду іноземців із прикордонних регіонів.

Таблиця 3.4

Прогноз обсягів медичного туризму в Україні за песимістичним сценарієм, 2025–2030 рр.

Рік	Орієнтовна кількість іноземних пацієнтів	Темп приросту, %
2025	20 000	—
2026	19 000	-5.0
2027	18 500	-2.6
2028	18 700	+1.1
2029	19 100	+2.1
2030	19 800	+3.6

У межах цього сценарію ринок фактично переходить у стагнацію, де медичні послуги надаються іноземцям епізодично, в умовах логістичних та організаційних обмежень. Основний сегмент – це українці з-за кордону, які планують візити з лікувальною метою у зв’язку з вартістю або доступом до певних процедур, що є дорогими у ЄС та США.

Загалом аналіз прогнозних даних дозволяє зробити висновок, що ринок медичного туризму України має значний потенціал росту в середньостроковій перспективі. За умови реалізації комплексу стимулюючих заходів — модернізації медичних закладів, міжнародної сертифікації послуг, державного маркетингового супроводу, спрощення логістики — вже до 2030 року кількість

іноземних пацієнтів може зрости більш ніж у 2 рази у порівнянні з 2025 роком. У разі пасивної позиції держави та нестабільності попит залишатиметься на рівні 18–20 тис. пацієнтів на рік.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної роботи було розроблено шляхи стимулювання та прогнозування попиту на медичні туристичні послуги, що дало змогу комплексно оцінити потенціал ринку медичного туризму в Україні та визначити стратегічні напрями його розвитку. Встановлено, що попри виклики, пов'язані з воєнним станом, нестабільністю інфраструктури та обмеженим інвестиційним ресурсом, Україна має суттєві конкурентні переваги, які формують підґрунтя для відновлення та активного зростання цього ринку. До них належать: високий рівень медичних фахівців, конкурентоспроможна вартість послуг, сучасне обладнання у клініках, географічна близькість до ЄС, а також наявність природно-курортних ресурсів, придатних для реабілітації та оздоровлення.

Запропоновані механізми підвищення привабливості медичного туризму включають розвиток інфраструктури та сервісу відповідно до міжнародних стандартів, формування позитивного національного бренду, вдосконалення нормативно-правової бази, впровадження державних програм підтримки галузі, а також цифровізацію послуг і створення інтегрованої онлайн-платформи для комунікації з іноземними пацієнтами. Особливої ваги набуває підготовка медичного персоналу до міжкультурної взаємодії та надання послуг іноземцям на високому рівні, включаючи знання мов і практик міжнародної медицини.

Окрему увагу в розділі приділено інноваційним підходам до просування українських медичних послуг на світовому ринку. Зокрема, ефективними визнаються цифровий маркетинг, інфлюенсер-кампанії, участь у міжнародних медичних виставках, створення віртуальних турів по клініках, а також розвиток регіональних медичних кластерів і партнерських мереж з іноземними

страховими компаніями. Це дозволить забезпечити системну присутність України в глобальному просторі медичного туризму та сформувати стабільний потік іноземних пацієнтів.

Здійснено прогнозування попиту на медичні туристичні послуги в Україні до 2030 року, яке передбачає три сценарії розвитку: оптимістичний, базовий та песимістичний. За оптимістичного сценарію, в разі стабілізації безпекової ситуації, активної державної підтримки та ефективного маркетингу, кількість іноземних пацієнтів може перевищити 60 тисяч осіб щорічно до 2030 року. Базовий сценарій передбачає зростання до 38 тисяч пацієнтів, натомість песимістичний вказує на можливу стагнацію галузі та обмеження потоку на рівні 18–20 тисяч осіб. Саме від державної політики, інвестиційної активності та міжнародного позиціонування залежить реалізація потенціалу України в медичному туризмі.

Отже, стратегічне значення медичного туризму для України полягає не лише у потенційних прибутках та створенні нових робочих місць, а й у формуванні іміджу країни як безпечного, доступного та високотехнологічного медичного центру Східної Європи. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити системну підтримку з боку держави, активну участь приватного сектору та впровадження сучасних інноваційних рішень у сфері організації та просування медичних послуг.

ВИСНОВКИ

У межах виконання кваліфікаційної роботи було досягнуто поставлених цілей і реалізовано всі дослідницькі завдання, що дозволяє зробити комплексні висновки щодо особливостей та перспектив розвитку медичного туризму в Україні. У процесі аналізу сутності цього явища було встановлено, що медичний туризм є інтегрованою формою надання медичних послуг із туристичними елементами, яка поєднує лікування, діагностику, реабілітацію та естетичну медицину. Цей напрям стрімко розвивається в глобальному масштабі та має потенціал для посилення міжнародного іміджу України. У ході дослідження було здійснено класифікацію медичного туризму за основними критеріями — напрямами, джерелом попиту, видами послуг і географією. Визначено, що він виконує не лише економічну, а й соціальну функцію, сприяючи модернізації медичної сфери та активізації іноземного інвестування.

Подальше дослідження було зосереджено на вивченні теоретичних засад аналізу попиту, у межах якого розкрито економічну природу попиту на медичні послуги, а також фактори, які визначають поведінку споживача на ринку — це передусім якість, ціна, доступність сервісу, імідж медичного закладу та обсяг інформації, якою володіє потенційний пацієнт. Окрема увага була приділена класичним та сучасним моделям попиту, а також поведінковим особливостям споживачів, які набувають особливої ваги в умовах високої конкуренції на міжнародному ринку медичних туристичних послуг.

З метою поглибленого розуміння ринку було систематизовано методичні підходи до оцінки попиту, зокрема — кількісні методи, що ґрунтуються на статистичному аналізі, економіко-математичному моделюванні, а також якісні методи — анкетування, SWOT-аналіз, фокус-групи. Визначено ефективність використання комбінованої методики, яка дозволяє комплексно оцінити рівень

і структуру попиту та врахувати як об'єктивні дані, так і суб'єктивні очікування споживачів.

У межах практичного аналізу було оцінено динаміку та структуру попиту на медичні туристичні послуги в Україні. Встановлено, що внаслідок активної фази воєнних дій спостерігається зниження інтересу з боку іноземних пацієнтів. Водночас у роботі доведено наявність значного потенціалу для подальшого зростання ринку після стабілізації ситуації. Проаналізовано найпопулярніші напрями медичного туризму — стоматологія, естетична медицина, репродуктологія, офтальмологія — та виявлено основні стримувальні чинники розвитку, серед яких — безпекові ризики, слабка логістична інфраструктура, нестача державної підтримки, відсутність комплексної промоційної політики.

Нами розроблено шляхи стимулювання та прогнозування попиту на медичні туристичні послуги. Зокрема, запропоновано створення національної цифрової платформи для медичного туризму, розвиток партнерських мереж із міжнародними страховими компаніями та туроператорами, впровадження державних програм підтримки інвесторів і учасників ринку, застосування інноваційних маркетингових стратегій (зокрема інфлюенсер-маркетингу, персоналізованої реклами, віртуальних турів) і формування регіональних кластерів медичного туризму. На основі зібраних статистичних і аналітичних даних побудовано три сценарії розвитку ринку медичного туризму в Україні на період до 2030 року — оптимістичний, базовий і песимістичний. Для кожного сценарію сформовано кількісний прогноз обсягів попиту, з урахуванням чинників зовнішньої безпеки, економічної стабільності, якості медичних послуг та активності державної підтримки. Результати моделювання свідчать про значний потенціал зростання, за умови реалізації цілісної стратегії розвитку галузі та активної інтеграції у глобальний ринок медичних послуг.

Отже, результати дослідження підтверджують, що медичний туризм в Україні є перспективним напрямом, який за належної державної підтримки, активного просування та стратегічного управління може забезпечити значне зростання попиту з боку іноземних пацієнтів. Для цього необхідно впровадити комплекс заходів, спрямованих на підвищення якості медичних послуг, забезпечення безпеки, модернізацію інфраструктури та цифрову трансформацію галузі. Реалізація зазначених ініціатив дозволить не лише активізувати міжнародний потік пацієнтів, а й зміцнити економіку країни та її позитивний імідж на глобальному ринку медичних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баєв В. В. Класифікація медичного туризму в умовах глобалізації міжнародного медичного простору. Наукові праці МАУП. 2016. Випуск 50(3). С. 119–125. URL: http://journals.maup.com.ua/journal/50_2016/5.pdf. (дата звернення: 08.02.2025).
2. Баєв В. Сучасні тенденції розвитку медичного туризму в Україні. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/7_2015/8.pdf (дата звернення: 09.02.2025).
3. Барна М. Аналіз сучасного ринку медичного та оздоровчого туризму. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdzily/Naukovo_Doslidna_Chastyna/Docs/2023_VIKL_Suchasni_naprjami.pdf#page=205 (дата звернення: 07.02.2025).
4. Басюк І. Розвиток медичного туризму у світі. URL: <http://surl.li/chenx>. (дата звернення: 08.02.2025).
5. Вахович І. М. Фактори розвитку регіонального ринку медичного туризму в розвинених країнах світу. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/vahovych.htm (дата звернення: 08.02.2025).
6. Гапоненко Г.І., Євтушенко О.В., Шамара І.М. Туристичний ринок в Україні: тенденції та приховані можливості. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. №1. С.64-72. URL: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-1-8> (дата звернення: 08.02.2025).
7. Гапонова Е. О. Ринок медичних послуг в Україні: проблеми та протиріччя. East European Scientific Journal. Warsaw.Poland.2016. Vol. 3. № 2 (6). Р. 24–26.
8. Гапонова Е. О. Світова торгівля медичними послугами в умовах конкурентного середовища та глобальних трансформацій. Вісник харківського

національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2018. Випуск 7. С.21–25.

9. Гапонова Е. О. Сучасні тенденції розвитку світового ринку медичних послуг : дис. ... канд. мед. наук : 08.00.02. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України. Харків, 2019. 249 с.

10. Гнедик Є.С. Засоби регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму. Підприємництво, господарство та право. 2019. № 3. С. 80–86.

11. Гнедик Є.С. Медичний туризм як вид господарської діяльності: проблеми нормативно-правового визначення. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 6. Том 2. С. 18 – 22.

12. Гнедик Є.С. Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом як інструмент правового реформування у сфері медичного туризму. Угода про асоціацію як інструмент правових реформ в Україні: зб. ст. та тез наук. повідомл. за матеріалами міжнар. конф. (Харків, 23 жовтня 2017 р.). Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Проект ЄС «Підтримка впровадж. Угоди про асоц. між Україною та Європ. Союзом». Харків: Право, 2017. С. 37-41.

13. Гнедик І. Засоби регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму Господарське право і процес. 2019. № 3. С. 80–56.

14. Діденко К. Д., Жученко В. Г. Медичний туризму в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. Вип. 16. Ч. 4. С. 101–105.

15. Духовна О. Що ви чули про медичний туризм в Україні. Юридична газета. № 17. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/shcho-vi-chuli-pro-medichniy-turizm-v-ukrayini-.html> (дата звернення: 08.02.2025).

16. Желюк Т. Мацик В. Медичний туризм, нові напрями та можливості: макроекономічні та регіональні аспекти. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*, 2021, 26: 17-27.

17. Казакова Н.А., Марушева А.А., Прав Ю.Г., Гулаг А.О. Напрями розвитку медичного туризму в Україні та його вплив на економіку. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 63. С. 5- 22.

18. Камінська Т. Особливості брендингу на ринку медичних послуг. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/869a861e10a5e8636d95d861b6ca498e.pdf#page=38> (дата звернення: 08.02.2025).

19. Коваль О. Медичний туризм: відпочинок чи лікування. Новітні аспекти. Турінформ Закарпаття: Туристичний інформаційний центр. URL: <http://tourinform.org.ua/medychnyj-turyzm-vidpochynok-chy-likuvannya-novitniaspekty-2> (дата звернення: 08.02.2025).

20. Кожухівська Р. Б. Використання комунікаційних Інтернет-технологій в туризмі. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. Вип. 4 (15). С. 195-199.

21. Козловський Є. Основні сфери застосування інформаційних систем і технологій у туризмі. *Туристичний бізнес та інноваційна діяльність в туризмі*. 2020. № 3 (1). С. 128-136.

22. Кришталь Д. Структура, основні напрями та сфери застосування інформаційних технологій у туризмі. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/23833/1/Збірник_Всеукраїнської%20науково-практичної%20конференції_28_11_24.pdf#page=134 (дата звернення: 08.02.2025).

23. Куриленко Ю. Проблеми і перспективи медичного туризму в Україні і світі.

URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16881/Куриленко-диплом-261M.pdf?sequence=1&> (дата звернення: 09.02.2025).

24. Малімон В.С. Формування та розвиток регіональних ринків медичного туризму в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.05 “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка”. Луцьк, 2023. 20 с.

25. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Медичний туризм. Теорія і практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018, 96 с.

26. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник для ВНЗ. Київ: Знання, 2018. 661 с.

27. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Медичний туризм: теорія та практика: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2018. 128 с.

28. Михайліченко Г.І. Розвиток туристичного продукту лікувально-оздоровчого та медичного туризму України. 2020. №2. С. 3-10 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/4.pdf (дата звернення: 08.02.2025).

29. Михайлюк О.Л., Сухіна Л.В. Перспективи розвитку медичного туризму в одеському регіоні. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream.pdf>. (дата звернення: 08.02.2025).

30. Поворозник М. Ю. Міжнародний медичний туризм у формуванні глобального сегменту медичних послуг. Вісник соціально-економічних досліджень. 2017. № 2–3 (63–64). С. 16–24.

31. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: “Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України”: Постанова Верховної Ради України від 13 липня 2016 р. No 1460-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1460-19> (дата звернення: 08.02.2025).

32. Розвиток сталого туризму: виклики і можливості для туристичного та готельно-ресторанного бізнесу: Матеріали круглого столу (м. Одеса, 19 квітня 2021 р.). Одеса: ОНЕУ, 2021. 146 с.
33. Руснак Н. Менеджмент розвитку медичного туризму на сучасному етапі.
URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11282/Руснак.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 09.02.2025).
34. Системи менеджменту якості. Настанови щодо поліпшування процесів в організаціях охорони здоров'я. Національний стандарт України (IWA 1:2005; ДСТУ IWA 1:2007). URL: <http://document.ua/sistemi>. (дата звернення: 08.02.2025).
35. Сухоставська В. Медичний туризм як тренд сучасної туристичної індустрії. URL: <https://card-file.ontu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8b51f0db-2477-4687-8c3c-a9f3976b2308/content> (дата звернення: 09.02.2025).
36. Тернова С. Медичний туризм в Україні: можливості та реальність. URL: <https://www.vz.kiev.ua/medychnyj-turyzm-v-ukrayini-mozhlyvosti-vs-realnist>. (дата звернення: 08.02.2025).
37. Тимошенко Т. О. Напрями удосконалення публічного управління розвитком туризму на засадах державно-приватного партнерства. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2019. № 3. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15687143236118.pdf> (дата звернення: 08.02.2025).
38. Тимошенко, Т., Шевчук, О., Шевчук, О. Розвиток туризму в громадах і регіонах України в умовах повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*, (63). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-124> (дата звернення: 08.02.2025).
39. Тучковська І. Тенденції розвитку медичного та оздоровчого туризму в Україні та світі. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/1652/1555> (дата звернення: 09.02.2025).

40. Українська Асоціація Медичного Туризму (УАМТ). Офіційний сайт. URL: <http://uamt.org.ua/UA/deyatelnostuk/novini.html>⁶. Українська асоціація міжнародного туризму. URL: <http://www.uamt.org.ua> (дата звернення: 08.02.2025).

41. Холявка В.З., Лешко Х.С., Мочульська О.М., Кухтій А.О. Сучасні аспекти, фактори впливу і перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. Тернопіль. 2019. №1. С. 27-28.

42. Янчак Я. Ефективний розвиток та функціонування ринку медичних послуг в умовах глобалізації та інтеграційних процесів у охороні здоров'я. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13222/235.pdf> (дата звернення: 08.02.2025).

43. Association of Travel Insurance Intermediaries. URL: <http://www.atii.co.uk>⁸. Ukraine's Medical Tourism Boom. URL: <http://www.medicare4u.com/ru/news/make-over-or-internal-over-haul-ukraines-medica-ltourism-boom.html> (дата звернення: 08.02.2025).

44. Governance for health in the 21st century by Ilona Kickbusch, David Gleicher; The Regional Office for Europe of the World Health Organization. Geneva, Switzerland, 2012. 128 p.

45. Kincses, Gy. The Hungarian perspectives of health tourism – the sectoral focus of a renewed strategy. Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet, Budapest, 2009. Magyar Turisztikai Hivatal: Tájékoztatás “A fürdőfejlesztésekkel kapcsolatban a hazai termálvízkészlet fenntartható hasznosításáról és a használt víz kezeléséről szóló hidrogeológiai kutatásról” Budapest (in Hungarian). 2019.

46. Smith, M., and Puczkó, L. 'Regional trends and predictions for global health tourism, in Voigt, C. and Pforr, C. (eds). Wellness tourism: A destination perspective, Abingdon: Routledge. 2013.

ДОДАТКИ

Додаток А

Класифікація видів медичного туризму

Вид медичного туризму	Характеристика	Приклади послуг
Лікувальний туризм	Отримання стаціонарної або амбулаторної допомоги	Хірургія, онкологія, кардіологія
Діагностичний туризм	Комплексні обстеження, профілактичні програми	Check-up програми, МРТ, КТ
Стоматологічний туризм	Надання стоматологічних послуг	Імплантація, протезування, лікування
Репродуктивний туризм	Послуги з лікування безпліддя, штучне запліднення	ЕКО, ІКСІ, донорство
Реабілітаційний та санаторний туризм	Відновлення здоров'я після хвороб або операцій	Курс реабілітації, бальнеологія, СПА
Естетичний туризм	Операції естетичного характеру	Пластична хірургія, косметологія

Додаток Б

Основні країни-конкуренти України на ринку медичного туризму

Країна	Сильні сторони	Популярні напрями послуг
Туреччина	Державна підтримка, сучасна інфраструктура	Кардіологія, ортопедія, пластична хірургія
Польща	Близькість до Європи, якісна медицина	Офтальмологія, стоматологія
Угорщина	Курортне лікування, мінеральні води	Стоматологія, СПА, ревматологія
Індія	Низькі ціни, висока технологічність	Онкологія, ортопедія, трансплантація
Німеччина	Висока якість, новітні технології	Усі напрямки високоспеціалізованої медицини

Звіт подібності

метадані

Назва організації
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU
Заголовок
«Аналіз попиту на ринку медичних туристичних послуг»
Автор
Науковий керівник / Експерт
Єлісєєва Олександра Олександрівна канд. екон. наук, доцент Шевчук Оксана Василівна
підрозділ
кафедра регіоналістики і туризму

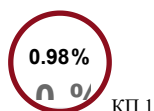
Обсяг знайдених подібностей

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз		Колір тексту
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	«Аналіз інфраструктури українського туроперейтингу для розвитку внутрішнього туризму у повоснний час» 5/27/2025 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра регіоналістики і туризму)	28 0.17 %

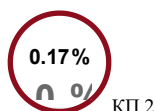
Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

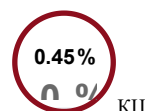
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

16456

Кількість слів

КЦ

133437

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		32
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		4

2	Формування та реалізація публічної політики сталого розвитку територій в Україні 5/7/2020 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра національної економіки та публічного управління)	19 0.12 %
3	http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18817/1/%D0%92%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C.%D0%AE..pdf	15 0.09 %
4	https://studfile.net/preview/3541642/	10 0.06 %
5	https://wiki.vnu.edu.ua/images/f/f4/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%9E.%D0%A1_%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81_%D0%93%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%96%D0%BD%D0%B4%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D1%8F_%28%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD_2020%29.pdf	10 0.06 %
6	THE ROLE OF THE STATE IN THE DEVELOPMENT OF MEDICAL TOURISM IN UKRAINE Валерія Мирненко, Олександр Корвечкий;	9 0.05 %
7	https://mon.gov.ua/storage/app/media/pravo-diyalnosti/2018/04/26/v-departament-4-2018.pdf	8 0.05 %
8	ТУРИЗМ 4/23/2025 Lviv University of Trade and Economics (Lviv University of Trade and Economics)	7 0.04 %
9	Мартинюк Уляна 4/14/2025 Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика")	7 0.04 %
10	Магістерська робота 2/18/2025 King Danylo University (King Danylo University)	7 0.04 %

з бази даних RefBooks (0.09 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
джерело: Paperity		
1	THE ROLE OF THE STATE IN THE DEVELOPMENT OF MEDICAL TOURISM IN UKRAINE Валерія Мирненко, Олександр Корвечкий;	15 (2) 0.09 %

з домашньої бази даних (0.33 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	«Аналіз інфраструктури українського туropolерейтингу для розвитку внутрішнього туризму у повоєнний час» 5/27/2025 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра регіоналістики і туризму)	28 (1) 0.17 %
2	Формування та реалізація публічної політики сталого розвитку територій в Україні 5/7/2020 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра національної економіки та публічного управління)	26 (2) 0.16 %

з програми обміну базами даних (0.27 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	Магістерська робота 2/18/2025 King Danylo University (King Danylo University)	13 (2) 0.08 %

2	ТУРИЗМ 4/23/2025 Lviv University of Trade and Economics (Lviv University of Trade and Economics)	12 (2) 0.07 %
3	Мартинюк Уляна 4/14/2025 Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика")	7 (1) 0.04 %
4	Дисертація Гапонова.docx 2/7/2019 V. N. Karazin Kharkiv National University (KKNU) (ННІ КИМВ та ТБ - кафедра міжнародних економічних відносин та логістики)	7 (1) 0.04 %
5	Гавриленко О.Р..pdf 5/14/2024 Odessa National Economic University (Odessa National Economic University)	5 (1) 0.03 %

з Інтернету (0.29 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18817/1/%D0%92%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C.%D0%AE..pdf	15 (1) 0.09 %
2	https://mon.gov.ua/storage/app/media/pravo-diyalnosti/2018/04/26/v-departament-4-2018.pdf	13 (2) 0.08 %
3	https://studfile.net/preview/3541642/	10 (1) 0.06 %
4	https://wiki.vnu.edu.ua/images/f/f4/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%9E.%D0%A1_%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81_%D0%93%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%96%D0%BD%D0%B4%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D1%8F_%28%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD_2020%29.pdf	10 (1) 0.06 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ПРОГРАМА

платформи «Економіка відродження громад та територій»

92-ої щорічної студентської наукової конференції

**«ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ
УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНІЙ ПАРАДИГМІ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ»**

(8 травня 2025 р.)

ФАКУЛЬТЕТ МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА РЕГІОНАЛІСТИКИ І ТУРИЗМУ

Дата проведення: 8 травня, 12:00

Форма проведення: онлайн

Модератор платформи:

Шевчук О.А., д.е.н, професор кафедри регіоналістики і туризму, Богославець Оксана Григорівна, к.е.н., доцент кафедри регіоналістики і туризму

Економіка міста та урбаністика

1. Тема доповіді: Модернізація системи публічного управління брендингом міста як засіб залучення інвестицій і розвитку туризму

Янковий Яків, 5 курс, група РПУ-501

Науковий керівник: Шевченко О.В., д.е.н., професор, професор кафедри регіоналістики і туризму

2. Тема доповіді: Роль програмно-цільового методу бюджетування у підвищенні фінансової стійкості міських бюджетів в умовах післявоєнного відновлення

Шпак Катерина, 5 курс, група РПУ-501

Науковий керівник: Шевчук О.А., д.е.н., професор, професор кафедри регіоналістики і туризму

3. Тема доповіді: Ефективне використання дощових та талих вод як інструмент кліматичної адаптації: світові практики та їх адаптація для міста Луцька

Зелінський Богдан, 5 курс, група: РПУ-501

Науковий керівник: Шевчук О.А., д.е.н., професор, професор кафедри регіоналістики і туризму

4. Тема доповіді: Інтеграція принципів сталого розвитку в післявоєнну житлову політику України

Слагіна Софія, 5 курс, група РПУ-501

Науковий керівник: Шевчук О.А., д.е.н., професор, професор кафедри регіоналістики і туризму

5. Тема доповіді: Міський простір як інструмент соціальної інтеграції: ревіталізація публічних просторів у громадах, що приймають ВПО

Куліковський Максим, 5 курс, група РПУ-501

Науковий керівник: Маркіна М.І., к.е.н., старший викладач кафедри регіоналістики і туризму

6. Тема доповіді: Відновлення та розвиток транспортної інфраструктури міста після бойових дій

Рябоконт Владислав, 5 курс, група РРУ-501

Науковий керівник: Пилипів В.В., д.е.н., професор, професор кафедри регіоналістики і туризму

7. Тема доповіді: Інтеграція принципів екологічної урбанізації у проекти житлової забудови як чинник сталого міського розвитку на прикладі західної агломерації Києва

Шум Павло, 5 курс, група РРУ-501

Науковий керівник: Шевченко О.В, д.е.н., професор, професор кафедри регіоналістики і туризму

8. Тема доповіді: ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ З УРАХУВАННЯМ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ МІСТ УКРАЇНИ

Губарєва Анна, 4 курс, група РУ-401

Науковий керівник: Шевчук О.А, д.е.н., професор, професор кафедри регіоналістики і туризму

Туризм

1. Тема доповіді: Актуальні питання управління туристичними дестинаціями України на засадах SMART TOURISM DESTINATION Management

Дмитрієва Діана, 4 курс, група РТ-402

Науковий керівник: к.н. з держ. упр., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Тимошенко Т. О.

2. Тема доповіді: Вплив цифровізації на туристичні послуги як ключовий фактор відродження України в глобальній парадигмі конкурентноспроможності

Власенкова Валерія, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Опанащук Ю.Я.

3. Тема доповіді: Застосування штучного інтелекту як інноваційне рішення для відродження туристичної галузі України в умовах глобальної конкуренції

Цурика Єлизавета, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: д.е.н., доцент, професор кафедри регіоналістики і туризму Обиход Г.О.

4. Тема доповіді: Світовий досвід використання VR та онлайн-екскурсій в туристичній індустрії: пропозиції та рекомендації для України

Савкін Владислав, 4 курс, група РТ-402

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Ілляшенко І.О.

5. Тема доповіді: Інноваційні стратегії відновлення туристичної інфраструктури України на основі досвіду балканських країн після військових конфліктів

Загородня Валерія, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Ілляшенко І.О.

6. Тема доповіді: Інноваційні рішення для відродження України в глобальній парадигмі конкурентоспроможності: потенціал медичного туризму

Слісєєва Олександра, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Опанащук Ю.Я.

7. Тема доповіді: Інноваційні технології в організації туристичних подорожей як ключовий чинник відродження України в глобальній парадигмі конкурентоспроможності

Скляренко Валерія, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Опанащук Ю.Я.

8. Тема доповіді: Інноваційні підходи до організації фестивалів як чинник формування туристичного бренду регіонів України

Петрова Євгенія, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Шевчук О.В.

9. Тема доповіді: Цифрові технології в івент-менеджменті: можливості для туристичної галузі України

Обертинський Ігор, 4 курс, група РТ-402

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Шевчук О.В.

10. Тема доповіді: Розвиток сталого туризму в Україні на прикладі Сатанівської територіальної громади

Варениця Тетяна, 4 курс, група РТ-401з

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Шевчук О.В.

11. Тема доповіді: Соціально-культурні наслідки овертуризму

Саливон Денис, 4 курс, група РТ-402

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Шевчук О.В.

12. Тема доповіді: Кластерна методологія як інструмент ефективної взаємодії учасників туристичної дестинації як ключовий фактор відродження України в глобальній парадигмі конкурентоспроможності

Савон Євгеній, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Опанащук Ю.Я.

13. Тема доповіді: Велнес-туризм як стратегічний інструмент відродження України в глобальній парадигмі конкурентноспроможності

Козоріз Єлизавета, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Опанащук Ю.Я.